

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalous / taloushallinto

Janica Hovi

YRITYSKAUPPATILANTEEN TALOUSSUUNNITTELU

Opinnäytetyö 2014

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalous

HOVI, JANICA

Yrityskauppatilanteen taloussuunnittelu

Opinnäytetyö

43 sivua + 2 liitesivua

Työn ohjaaja

Lehtori Katriina Vesala

Toimeksiantaja

Yritys A

Toukokuu 2014

Avainsanat

talousarvio, yrityskauppa, tilinpäätös, kassavirtalaskelma

Tämän opinnäytetyön aiheena on talousarvion tekeminen yrityskauppatilanteessa olevalle yritykselle. Talousarviossa on tehty vuoden 2013 yhdistetty tilinpäätös. Vuosille 2013–2016 on tehty talousarvio, joka on toimeksiantajan antamien arvioiden mukainen. Tutkimuksessa on tehty myös yritykselle X kassavirtalaskelmapohja tilinpäätöstiетоjen ja talousarvion perusteella. Tavoitteena oli siis selvittää, miten yrityksen taloudelliseen tilanteeseen yrityskauppa ja suunnitellut saneeraukset vaikuttavat.

Tutkimuksessa on käsitelty yrityskauppoja yleisesti, niiden toteuttamista ja rahoittamista. Lisäksi on käsitelty yritysten sulautumista, tilinpäätöstä, tilinpäätösennusteita ja kassavirtalaskelmaa. Tutkimuksen lopuksi on kerrottu tutkimuksen case-osuudesta ja johtopäätökset. Tiedon lähteinä on käytetty alan kirjallisuutta sekä yrityksen X Oy tilinpäätöstietoja vuodelta 2013. Tämän lisäksi tiedon lähteinä on ollut toimeksiantajalta saadut tiedot.

Toimeksiantajayrityksellä on hyvät mahdollisuudet saavuttaa talousarvion luvut, sillä arviot ovat realistisia ja ne pohjautuvat vahvistettuihin tilinpäätöstiетоihin. Tämän lisäksi yritys on toteuttamassa toimia, jotka edesauttavat yrityksen pääsemistä talousarvion lukuihin. Tulevaisuudessa toimeksiantaja pystyy käyttämään ja muokkaamaan talousarviota ja kassavirtalaskelmapohjaa helposti tilanteen vaihtuessa. Tutkimukselle asetetut tavoitteet täyttyivät.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Business Administration

HOVI, JANICA

Bachelor's Thesis

Supervisor

Commissioned by

May 2014

Keywords

Budget of the Corporate Acquisition

43 pages + 2 pages of appendices

Katriina Vesala, Senior Lecturer

Company A

budget, corporate acquisition, financial statement, cash flow statement

The subject of this thesis is to make a budget for a company that is in a situation of a corporate acquisition. This budget includes a combined financial statement for 2013. The budget for the years 2013–2016 is based on estimates by the commissioner. A cash flow statement for the company X has also been made, based on financial statement information and the company's budget. The goal is to determine how the corporate acquisition and the planned restructuring affect the company's financial situation.

This thesis examines corporate acquisition in general and also its realization and financing. It also deals with the merging of companies, financial statements, forecast of financial statements and cash flow statements. The final part of this work explains this case in detail and its conclusions. Sources for this thesis were literature in the field and financial information of the company X from the year 2013. In addition, there is also information provided by the commissioner.

There are many possibilities for the commissioner to achieve the figures in budget, because the estimations are realistic and based on confirmed information of the financial statement. The company is also taking measures in order to reach the figures of the budget. In the future the commissioner can easily use and restructure the cash flow statement when its situation changes. Therefore, the goals for this thesis were achieved.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	YLEISTÄ YRITYSKAUPOISTA	7
	2.1 Teollinen yrityskauppa	8
	2.2 Yrityskaupan tyypillinen kulku	8
	2.3 Miksi tehdään yrityskauppoja?	9
	2.4 Yrityskaupan olennaisimmat sopimukset	10
	2.4.1 Salassapitosopimus	10
	2.4.2 Kauppakirja	10
	2.4.3 Aiesopimus	11
	2.4.4 Muut sopimukset	12
	2.5 Mahdollisten epäonnistumisten syyt	12
3	YRITYSKAUPAN TOTEUTTAMINEN	13
	3.1 Yrityskauppaan valmistautuminen	14
	3.2 Yrityskauppojen vaihtoehtoiset toteutustavat	14
	3.3 Goodwill-arvo	15
	3.3.1 Substanssiarvo	16
	3.3.2 Tuottoarvo	16
	3.4 Transaktiokustannukset	17
	3.5 Due diligence	17
4	YRITYSKAUPAN RAHOITTAMINEN	18
5	SULAUTUMINEN	21
	5.1 Absorptiosulautuminen	22
	5.2 Kombinaatiosulautuminen	23
	5.3 Sulautumissuunnitelma	24
6	TILINPÄÄTÖS	25

6.1	Tilinpäätöksen sisältö	25
6.2	Tilinpäätöksen sääntely	27
6.3	Tilinpäätöksen laatiminen	28
6.4	Tilinpäätöksen esittämistavat	30
6.5	Tilinpäätöksen julkistaminen	30
	6.5.1 Lakisääteinen julkistaminen	31
	6.5.2 Vapaaehtoinen julkistaminen	31
7	TILINPÄÄTÖSENNUSTEET	32
	7.1 Tuloslaskelman ennustaminen	32
	7.2 Taseen ennustaminen	33
	7.3 Heikkouksia ennustemenetelmissä	34
8	KASSAVIRTALASKELMA	34
9	CASE- TOIMEKSIANTAJAN JA YRITYSKAUPAN ESITTELY	36
10	CASE- TALOUSARVIO	37
	10.1 Talousarvio vuonna 2013	38
	10.2 Talousarvio vuonna 2014	38
	10.3 Talousarvio vuonna 2015	39
	10.4 Talousarvio vuonna 2016	39
11	JOHTOPÄÄTÖKSET	39
	LÄHTEET	41
	LIITTEET	
	Liite 1. Yhdistetty tilinpäätös X, Y & Z Oy	
	Liite 2. Arvioitu tuloslaskelma vuosille 2013–2016	

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aiheena on yrityskauppatilanteen taloussuunnittelu. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää yrityskaupan ja suunniteltujen saneerausten vaikutukset yrityksen taloudelliseen tilanteeseen.

Toimeksiantajayrityksellä A on siis yrityksen X ostamismahdollisuus, yritykseen X kuuluu mukana yritys Z & Y Oy. Työssä on laadittu laskelmat rahoittajille. Laskelmat pitävät sisällään yhdistetyn tilinpäätöksen ja talousarvion vuosille 2013–2016. Sain toimeksiantajalta vuoden 2013 yrityksen X, Y & Z Oy tilinpäätökset ja niiden pohjalta laadin työssäni talousarvion vuosille 2013–2016. Myöhemmässä vaiheessa laadin vielä kassavirtalaskelmapohjan toimeksiantajalle.

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen, sillä laadin laskelmat yrityksen tilinpäätöstietojen ja toimeksiantajan arvioimien tulevaisuuden ennusteiden avulla. Olen siis saanut toimeksiantajalta yritysten tilinpäätökset ja niiden pohjalta laatinut laskelmat. Olen etsinyt kirjallisia ja muita lähteitä ja olen myös saanut toimeksiantajalta itseltään suoraan tietoja.

Teoriaosuus tässä työssä pitää sisällään tietoa muun muassa yrityskaupoista, yrityskaupan tyypillisestä kulusta ja yrityskaupan syistä. Näiden lisäksi työssä on kerrottu yrityskaupan toteuttamisesta ja rahoittamisesta, sulautumisesta ja niiden muodoista, tilinpäätöksestä, sen sisällöstä, laatimisesta ja esittämistavoista, tilinpäätösennusteista ja kassavirtalaskelmasta. Loppuun olen kertonut työn case-osuudesta ja johtopäätöksistä.

Tämän työn avulla toimeksiantajayritys saa realistisen kuvan siitä, mitä tulee yrityskaupan jälkeen tapahtumaan yrityksen tuloslaskelmassa, mikäli talousarvio tulee todelliseksi. Yhdistetyssä tilinpäätöksessä on tuloslaskelma ja tase, mutta sen jälkeen talousarvioon on otettu vain tuloslaskelma huomioon ja muutosten kohteiksi, sillä tuloslaskelma kiinnosti toimeksiantajaa erityisesti. Toimeksiantajana on teollisuusalan yritys ja työssä asioita käsitellään ostajan näkökulmasta. Toimeksiantajan tiedot pysyvät salaisina, joten yritysten nimiä ei tässä työssä mainita.

2 YLEISTÄ YRITYSKAUPOISTA

Käytännössä myös erilaisilla yrityskaupoilla eli yritysostoilla tarkoitetaan usein yritys-järjestelyjä. Yrityskauppa voidaan kuvata tällöin kahdentyyppisinä järjestelyinä: yhtiön, joka harjoittaa elinkeinotoimintaa osakkeet tai osuudet luovutetaan, jolloin puhutaan omistuskaupasta, tai toinen vaihtoehto on substanssikauppa eli luovutetaan yhtiön liiketoiminta ja sitä palveleva omaisuus. Yrityskauppa muodostaa vaiheittaisen toimenpideketjun, ja se on usein osana yritysjärjestelyjä. Toimenpideketjut ovat käytännössä yleistyneet, eli ensin liiketoimintasiirrolla eriytetään liiketoimintaa omaksi yhtiöksi ja sen jälkeen tämä yhtiö laitetaan myyntiin. On olemassa monia erilaisia sarjatoimia ja niiden yhdistelymahdollisuuksia. (Immonen 2011, 2.)

Ostajalle yrityskauppa on aina strateginen toimenpide, ja ajan mittaan odotettava hyöty ostetusta yhtiöstä on korkeampi kuin maksettava hinta yrityksestä. Yritysjärjestelyssä yritykselle asetettavaan hintaan vaikuttaa ostajan asema markkinoilla ja arvoketjussa, ostajan suhteet kilpailijayrityksiin sekä se, minkälaiset kilpailuedut ostajalla on. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 19.) Vuosien varrella yrityskaupat ovat monimutkaistuneet. Suurimpana syynä tähän on talouselämän globalisoituminen. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 333.)

Parhaana lähtökohtana yrityskaupalle toimii se, kun liiketoiminnan tai myytävän yhtiön omistaja ja johto ovat molemmat sitä mieltä, että kohde kannattaa myydä. Onnistuneen prosessin yksi edellytyksistä silloin täyttyy, kun myyjän organisaatiossa ei ole ristiriitoja asiasta. Osapuoli tai osapuolet eivät välttämättä ole aina innostuneita kaupasta, mutta yrityskauppa voi silti syntyä. Yrityskaupan syynä voi olla vaikka kilpailuviranomaisten tai rahoittajien vaatimus tai se voi syntyä yrityssaneerauksen tai konkurssin osana. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 334–335.)

Selkeä vastuunjako eri prosessien ja ryhmien välillä sekä riittävä resurssointi ovat onnistuneen yrityskaupan edellytyksiä. Keskeisin onnistuneen yrityskaupan tunnusmerkkinä on ammattitaitoinen, sitoutunut ja kokenut projektijohto toteutusvaiheessa, joka yrityskaupan toteuttamisen mahdollistamiseen keskittyy. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 67.)

2.1 Teollinen yrityskauppa

Teollinen yrityskauppa kuvaa sitä, että samalla toimialalla toimii kohdeyhtiö sekä yritysostaja, ja näin yrityskaupasta voidaan saada huomattavia synergiahyötyjä. Teollisissa yrityskaupoissa ostajaa kuvataan synergistiseksi ostajaksi, eli ostaja voi yhtenäistää omaan liiketoimintaansa ostettavan kohteen osaksi. Se edellyttää aina erittäin hyvää markkinoiden ja toimialan tuntemista, kun synergiahyötyjä realisoidaan. Teollisen ostajan näkökulmasta voidaan yleisesti ottaen sanoa olevan tavoitteena voimavarojen parempi ohjautuvuus, uuden kokonaisuuden toiminnan tehostaminen, kaavaedut sekä yritysten toiminnasta päällekkäisyyksien poistaminen. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 20.)

2.2 Yrityskaupan tyypillinen kulku

Monet asiat vaikuttavat yrityskaupan tyypilliseen kulkuun. Yrityskaupan tyypilliseen kulkuun vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa se, kenen aloitteesta yrityskauppa neuvotellaan eli mikä on ollut syy, kun prosessi on lähtenyt liikkeelle. Onko kyseessä minkälainen prosessi: kahden tai useamman osapuolen suorat neuvottelut vai huutokauppaprosessi. Onko julkisia yhtiöitä mukana vai ei, koskeeko yrityskauppaa yksi vai useampi maa, onko osakekauppa vai liiketoimintakauppa kyseessä vai molempien yhdistelmä? Voidaan ehkä puhua tyypillisestä kulusta yrityskauppaprosesseissa, mutta tulee pitää mielessä se, että kahta tismalleen samanlaista yrityskauppaa ei ole olemassa. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 333.)

Yrityskauppaprosessin hyvä koordinointi on tärkeää, on se sitten asianajajan, osapuolten tai investointipankkiirin tehtävä. Mikäli yrityskauppaprosessin koordinointia ei tehdä hyvin, on riskinä se, että tehdään päällekkäistä työtä, kustannukset nousevat ja tärkeä informaatio ei välttämättä kulje ostajan ja myyjän projektiryhmien sisällä. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 333–334.)

Käytäntö voi vaihdella yrityskauppojen kulussa suuresti markkinatilanteen mukaan. Vuonna 2007 oli paljon rahaa käytettävissä yrityskauppoihin ja löytyi paljon ostajaehdokkaita vaikka minkälaisiin kohteisiin. Vuonna 2008 tilanne olikin jo ihan toinen, ostajakandidaatteja oli vähemmän kuin edellisenä vuonna, tiukennettiin ehtoja ja palatettiin jossain määrin tavanomaiseen yrityskauppadokumentaatioon. Pääomasijoittajat eivät pystyneet kilpailemaan enää totuttuun tapaan, ja tämä johti ostajakandidaattien

vähentymiseen. Teolliset ostajat olivat varovaisia ja näin yrityskaupamarkkinat hiljenivät. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 334.)

2.3 Miksi tehdään yrityskauppoja?

Yritysjärjestelyjen syitä ja sillä tavoiteltavia asioita on monia, ja on olemassa hyvin yksilöllisiä tilanteita. Toiminnan yleinen tehostaminen ja voimavarojen parempi ohjautuvuus voivat olla järjestelyn tavoitteena. Muutoksilla saatetaan myös tavoitella suuren koon etuja eli mittakaavaetuja tai toiminnan joustavuuden parannuksia päällekkäisiä toimintoja purkamalla, eli näistä puhutaan erilaisina synergiaetuina. Nämä ovat yleisimpiä fuusion ja yrityskauppojen tavoitteita. (Immonen 2011, 14–15.)

Muita tavoitteita voi olla toimialarationalisointi eli markkinaosuuksia jaetaan, kun keskitetään toimialaa uudelleen. Yritysjärjestelyjen eräs tavoite voi olla kannattamattoman toiminnan lopettaminen, ja näin yhtiöitä voidaan tämän vuoksi fuusioda toiseen yhtiöön tai purkaa yhtiö. (Immonen 2011, 15–16.)

Yrityskaupan kautta on mahdollista yrityksen markkinaosuuden vahvistaminen ja kasvattaminen, kasvun tukeminen, yrityksen arvon lisääminen ja kilpailun vähentäminen. Näiden lisäksi on mahdollista myös hankkia uutta tietotaitoa, reaaliomaisuutta sekä tuotantokapasiteettia yrityskaupan avulla. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 19.)

Yrityskaupan muita syitä voivat olla se, että halutaan kansainvälistyä, uuden toimialan valtaaminen, ydinliiketoiminnan ulkopuolella olevasta liiketoiminnasta luopuminen, uuden rahoituksen tai lisärahoituksen hankkimista, omistajapohjan laajentaminen, yhtiön siirtäminen seuraavalle sukupolvelle, yksityistäminen, yhtiön listaaminen pörssiin tai pörssistä poisvienti. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 334.)

Kauppaan johtavilla syillä on prosessiin ja asiakirjakokonaisuuteen vaikutusta. Mikäli kauppaan johtavana syynä on ollut esimerkiksi myyjän halu markkinaosuuden kasvattamiseen, kansainvälistyminen tai toiminnan laajentaminen uuteen toimialaan, niin ostajan tulee heti tarkistaa se, ettei kaupasta aiheudu kilpailuoikeudellisia esteitä. Liiketoiminnan luopumisen ollessa kauppaan johtavana syynä tulee ottaa huomioon, ketkä

neuvottelevat kaupasta, sillä myydyn kohteen johto ryhtyy jossain vaiheessa ottamaan huomioon enemmän tulevan ostajan intressejä kuin myyjän, eikä tämä tapahdu välttämättä tietoisesti. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 335.)

2.4 Yrityskaupan olennaisimmat sopimukset

Sopimuksia laaditaan sitä enemmän, mitä isompi yrityskokonaisuus on kaupan kohteena. (Asianajotoimisto Lukander & Ruohola Oy 2012.) Asiantuntijan hoidettavaksi kannattaa aina jättää sopimusten laadinta, esimerkiksi sopimusjuristin tehtäväksi, jotta mahdollisilta riitatilanteilta voitaisiin välttyä. Sopimusten riittävään yksityiskohtaisuuteen on niiden sisällössä kiinnitettävä huomiota, jotta minimoidaan tulkinnanvaraisuus. (OP-Pohjola-ryhmä.)

2.4.1 Salassapitosopimus

Salassapitosopimus on ensimmäinen allekirjoitettava sopimus yrityskaupoissa, sillä se allekirjoitetaan jo yrityskauppaa koskevien neuvottelujen alussa. Salassapitosopimuksessa tietoja saava osapuoli lupaa pitää saamansa tiedot salassa ja luottamuksellisina. Heti, kun aletaan luovuttaa tietoa, jotka eivät ole julkisista rekistereistä saatavissa, on suositeltavaa tehdä salassapitosopimus, mutta alustavat tunnustelut on mahdollista käydä ilman sopimuksen allekirjoittamista. (Asianajotoimisto Lukander & Ruohola Oy 2012.)

2.4.2 Kauppakirja

Kauppakirja voisi yksinkertaisimmillaan yksilöidä ostajan ja myyjän, kauppahinnan, kaupan kohteen, vaikkei muita ehtoja olisikaan. Yrityskauppaa pidetään kuitenkin merkittävänä liiketoimena ja seikkaperäinen sopimus laaditaan lähes poikkeuksetta ja siihen kirjataan ehdot, jotka osapuolet sopivat. Yrityskaupoista suuri osa toteutetaan osakekauppamuodossa. Osakekauppakirja ei ole määrämuotoinen asiakirja, mutta siihen on kuitenkin yrityskauppakäytännössä kehittynyt tyypillinen osakekauppakirjan rakenne. Yksinkertaistettuna voidaan tyypillisen osakekauppakirjan rakenne ja sen pääotsikot esittää seuraavasti:

1. tarkoitus ja tausta

2. määritelmät
3. kaupan kohde ja kauppa
4. kauppahinta ja sen tarkistaminen/suorittaminen
5. täytäntöönpano
6. ostajan ja myyjän vakuutukset
7. korvausvelvollisuus ja vastuunrajoitukset
8. osapuolten erityiset sitoumukset
9. muut määräykset
10. erimielisyydet ja tulkinta
11. sopimuskappaleet (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 356–357.)

2.4.3 Aiesopimus

Aiesopimus ei yleensä ole sitova asiakirja. Aiesopimuksella ostaja ilmaisee sen, että on halukas ostamaan kohteen ja määrittelemään pääperiaatteet mahdollisesta kauppakirjasta. Myyjä sen sijaan saattaa vastapainoksi myöntää ostajalle yksinoikeuden kauppasta neuvotteluun sekä ostokohteeseen perehtymisen. Yksinoikeus voidaan myöntää rajoitetuksi ajaksi neuvottelutaktisista syistä, ja joskus se voidaan myöntää muutamalle ostajaehdokkaalle. Aiesopimus on pidettävä esisopimuksesta erillään sopimustyyppinä. Esisopimus sen sijaan on sitova sitoumus solmia esisopimuksessa sovitulla ehdoilla varsinainen sopimus. Aiesopimuksessa yleensä aina ovat seuraavat ehdot: alustava kauppahinta, ostettavasta kohteesta kuvaus, kauppakirjan viimeinen allekirjoittamispäivä, riitojen ratkaisu, due diligencelle kaupan ehdollisuus ja korvausvelvollisuus. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 349–350.)

2.4.4 Muut sopimukset

Muita sopimuksia ovat muun muassa due diligence -raportti, jossa ennen lopullisen kauppasopimuksen solmimista ostajaehdokas haluaa due diligencen tehdä. Tarkastuksesta siis laaditaan tarkastusraportit, jotka ovat yrityskaupassa syntyvien asiakirjojen osana. Muita sopimuksia voivat olla rahoitussopimukset. Rahoitussopimuksilla yrityksessä päätösvaltaa haluaa pääoman ehtoinen sijoittaja, joka tulee jopa omistajaksi asti. Osakassopimus on myös yksi sopimuksista, ja mikäli myyjä tai joku myyjistä jää edelleen osakkaaksi yhtiöön, osakkaiden välinen sopimus laaditaan, tässä sopimuksessa kerrotaan se, miten yhtiötä hoidetaan jatkossa. (Asianajotoimisto Lukander & Ruohola Oy 2012.)

2.5 Mahdollisten epäonnistumisten syyt

Yrityskaupoista merkittävä osa ei saavuta taloudellisia ja strategisia tavoitteitaan. Yrityskaupoista epäonnistuu ainakin osittain 50–70 prosenttia tutkimuksen mukaan. Yritysjärjestelyistä vain 31 prosenttia pystyy saavuttamaan taloudelliset tavoitteensa kansainvälisten selvitysten mukaan. Yrityksen taloudellisia tavoitteita voi olla: sijoitetun pääoman tuoton kasvattaminen, kannattavuuden parantaminen ja yrityksen osakkeiden arvon kasvattaminen. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 67.)

Huonoihin tuloksiin yritykset ajautuvat monien tekijöiden takia, kuten väärän hinnan maksaminen, väärän yrityksen ostaminen tai väärä ajoitus yrityskaupassa. Yrityskauppoja johdetaan vieläkin väärin, sillä ei ole tarpeeksi tietoa asioista. Lähes suurimpana ongelmana pidetään sitä, että ostaja ei tutki tarpeeksi hyvin kohdetta ja oman yrityksensä yhteensopivuutta rakenteen, tyylin ja liiketoiminnan osalta. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 67.)

Toinen merkittävä epäonnistumisen syy on se, että ei ole riittävää valvonta- ja raportointijärjestelmää eikä ostajan yritysjohdolla riitä valmiudet ja taidot ongelmien ratkaisuun joita ostokohde tuo mukanaan. Yrityskaupan onnistumisen kriittisiä tekijöitä voi myös olla ammattitaitoisesti tehdyt synergialaskelmat ja synergioiden toteuttamissuunnitelmat.(67.) (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 67.)

Tyypilliseksi virheeksi voidaan sanoa se, että ylimmällä johdolla ei ole tarpeeksi aikaa muutosvaiheen suunnitteluun, ennen kuin sopimukset tehdään. Kielteisten reaktioiden aliarvioiminen voi olla myös yksi epäonnistumisen syistä, kielteisiä reaktioita voi siis tulla yritysoston kohteeksi tulemisesta. (Katrano – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 67.)

Mikäli yrityksen johdolla ei ole uskottavuutta eikä se ryhdy toimenpiteisiin, jotta voi saada uskottavuutta uuden henkilöstön keskuudessa voi tämäkin olla yksi virheistä. Uuden johdon luottamusta heikentävät luonnollisesti lupauksen pitämättömyys. Virheenä on myös se, että muutosvaihe pitkittyy liiaksi, ja päätöksenteko on hidasta. Tällöin yritysoston kohteessa kielteiset reaktiot nousevat hallitsevaksi voimaksi. (Katrano – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 68.)

Epäonnistumisen syynä voi myös olla se, että tarpeelliseen tietoon eivät pääse käsiksi muutosvaihetta johtavat ihmiset ja päätöksiä joudutaan tekemään aineistojen pohjalta, jotka ovat puutteellisia tai harhaanjohtavia. Virheenä voidaan pitää sitä, että ostoa tekevä yrityksen johto ei yritä tunnistaa tai soveltaa kohteena olevan yrityksen työtapojen hyviä puolia, vaan johto on taipuvainen sulauttamaan uuden tytäryhtiön suoraan yrityksen aikaisempiin toimintatapoihin. (Katrano – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 68.)

3 YRITYSKAUPAN TOTEUTTAMINEN

Monen suomalaisen yrityksen keskeinen osa strategiaa voi olla yrityskauppa. Kasvuyritykset valtaavat orgaanisen kasvun ohella kilpailijoilta markkinaosuutta yritysoston ja osakkeenomistajille ne luovat lisäarvoa. Yrityksen toiminta-alueita maantieteellisesti voidaan laajentaa yrityskaupalla tai yrityskaupan avulla voidaan mahdollistaa uusien tuotteiden tai markkina-alueiden hankkiminen. Yrityskaupalla voidaan myös lisätä osaamispääomaa. Yrityskauppaan saattaa johtaa kypsillä toimialoilla huomattava liikakapasiteetti, tällä pyritään ylimääräisen kapasiteetin eliminoimiseen, markkinaosuuden kasvattamiseen ja toimintojen tehostamiseen muun muassa järjestyksellään hallintoa tai tehottomimmista tuotantoyksiköistä luopumalla. (Pohjola 2014.)

Yrityskaupan toteuttamisvaiheessa yrityskaupan ehdot neuvotellaan ja toteutetaan kauppasopimus. Keskeisenä ja luonnollisena neuvottelukohteena on kaupan maksutapa ja rahoitustapa. Kauppahinta on usein sovittu riippuvaksi ostetun yrityksen tuotosta tulevaisuudessa. Myyjä voi jäädä kontrolloimaan tuloksen saavuttamista takuumiehe-
nä. Luonnollisia neuvottelukohteita ovat myös verotustekijät. (Immonen 2011, 30.)

3.1 Yrityskauppaan valmistautuminen

Yrityskaupan onnistumisen tärkeänä edellytyksenä voidaan pitää huolellista valmistautumista. Yrityskauppaan valmistautuminen ostajan kannalta palvelee ensisijassa liiketoiminnan integroimista jo liiketoimintaan, jota on ennestään harjoitettu, verotuksellista näkökulmaa ja tehokasta haltuunottoa ostokohteesta. Tärkeää on verotuksen kannalta se, että verotehokkaalla tavalla toteutetaan hankinta ja minimoidaan itse kauppaan liittyvät verokustannukset. Kohdetta voidaan muokata monin eri tavoin, kun riittävän aikaisessa vaiheessa ryhdytään suunnittelemaan yrityskauppaa. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 184–185.)

3.2 Yrityskauppojen vaihtoehtoiset toteutustavat

Yrityskauppa voidaan lähtökohtaisesti toteuttaa joko liiketoiminnan kauppana tai osakkeiden/osuuksien kauppana. Hyvin usein ostajan ja myyjän näkökulma kaupan kohteeseen on erilainen: yleensä verotuksellisesti myyjäyhteisölle on edullisempaa myydä omistamansa yrityksen osakkeet ja ostajalle verotuksellisesti edullisempaa puolestaan on ostaa liiketoiminta. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 183.)

Osakkeet voidaan usein luovuttaa verovapaasti ja näin se on edullista. Tulee kuitenkin huomioida se, että osakkeiden luovutustappio on pääsääntöisesti vähennyskelvotonta myyjäyhteisölle. Mikäli arvioidaan, että omaisuuden luovutuksesta syntyy tappiota, on edullisempaa myydä liiketoiminta sellaisenaan myyjälle, koska myyjäyhtiön elinkeinotoiminnan tulolähteessä on vähennyskelpoista liiketoiminnan luovutuksesta syntyvä tappio. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 183.)

Tytäryhtiöiden osakkeiden luovutuksesta syntyvä voitto on Suomen verolakien mukaan verovapaata tuloa ja luovutustappio vähennyskeltvotonta menoaa. Tämä edellyttää kuitenkin, että osakkeiden tulee kuulua käyttöomaisuuteen, joka on myyjäyhtiön hallussa, osakkeet on omistettu vähintään vuoden ajan ajanjaksona, joka on päättynyt enintään vuotta ennen luovutusta, myytävän yhtiön osakekannasta myyjäyhtiö omistaa vähintään 10 prosenttia, myytävä yhtiö ei saa olla kiinteistö- tai asunto-osakeyhtiö ja myytävän yhtiön on joko asuttava EU-valtiossa tai verosopimusvaltiossa tai se on oltava kotimainen. Näiden lisäksi myyjä ei saa harjoittaa pääomasijoitustoimintaa. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 183–184.)

Tappio tai arvonalennuspoisto osakkeista ei ole enää ollut vuoden 2004 jälkeen vähennyskelpoista. Ostajan kannalta merkitystä on myös sillä, että vastuut ja velvoitteet, jotka liittyvät liiketoimintaan, eivät siirry ostajalle liiketoimintakaupan yhteydessä, mutta sen sijaan osakekaupassa ostettava yhtiö vastaa edelleen itsenäisenä oikeushenkilönä velvoitteistaan. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 184.)

3.3 Goodwill-arvo

Goodwill-arvo on sama asia kuin liikearvo, liikearvolla tarkoitetaan sitä osaa kauppahinnasta, joka ylittää netto-omaisuuden arvon ostokohteessa. Osakkeiden ostohinta muodostaa osakekaupassa ostavan yhtiön taseessa osakkeiden hankintamenon. Ostettavan yhtiön varojen nettoarvo ylittyy usein osakkeista maksetusta hinnasta. Kyseinen erotus ei muodostu verotuksessa pääsääntöisesti vähennyskelpoiseksi pois lukien tilannetta, jossa myydään ostettu yhtiö tai alle vuoden kuluttua hankinnasta se ajautuu konkurssiin. Osakkeiden luovutustappio on näissä tilanteissa vähennyskelpoista, mutta vain seuraavien viiden vuoden aikana veronalaisista käyttöomaisuuden luovutusvoitoista. Tappiota ei näissäkään tilanteissa pystytä yleensä hyödyntämään, sillä käyttöomaisuusosakkeiden luovutus on lähtökohtaisesti verovapaata. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 199–200.)

Goodwill-arvo on siis hinta, mikä voidaan yritykselle laskea muun muassa yrityskaupan yhteydessä. Goodwill-arvo on mahdollista laskea joko tuottoarvona tai substanssiarvona. (Sanoma Media Finland Oy.)

3.3.1 Substanssiarvo

Substanssiarvo on useimmiten yrityksen vähimmäismäärä. Yrityksen substanssiarvon saa helpoiten, kun vähentää kaikki velat taseen viimeisestä luvusta. Substanssiarvolla tarkoitetaan siis yrityksessä olevaa omaa, velattoman varallisuuden määrää. Omaisuuserien arvot, jotka näkyvät virallisessa taseessa, on verotuksellisia arvoja ja kuvaavat verottajan tiedontarpeita. Ensin tulee selvittää myytävien omaisuuserien markkina-arvot, sillä oikaisuja tarvitaan. Tuottoarvo yleensä ylittää substanssiarvon, jos on kyseessä terve ja toimiva yritys. Ostaja on tällöin valmis ostamaan tulevaisuuden tuotot ja saa siihen tarvittavan yrityksen omaisuuden kaupassa. (Suomen Yrityskaupat Oy 2014.)

Substanssiarvon perustana pidetään yrityksen tasearvoja. Ostajan kannalta todellista tilannetta vastaavaksi muokataan taseen osoittamia omaisuuseriä. Taseen kaikki erät eivät välttämättä ole ostajalle arvokkaita, joten sen takia toimitaan näin. Taseessa ei tosin välttämättä näy ostettavan yrityksen oikeuksia. Substanssiarvolaskelman lähtökohtana on oikaistu tase. Heikkous substanssiarvolaskennassa on se, että se ei ota huomioon yrityksen tulevaa kannattavuutta tai tuloksenteekokyä. Substanssiarvolaskennassa ei siis näy tuloksenteekoky ja tulevaisuus, sillä arviointi perustuu tietyn hetken tasearvoihin. (Alhola – Koivikko – Rätty – Tuominen 2002, 189.)

3.3.2 Tuottoarvo

Tuottoarvo tarkoittaa tuotto-odotusten nykyarvoa. Edellytyksenä tuottojen nykyarvon laskemiselle on se, että tuotto-odotusten ajanjakso ja raha-arvo määritetään, ja siltä odotetaan tuottoja sekä laskentakorkokanta, joka laskennassa käytetään. Yrityksen toteutuneita tuottoja käytetään joskus hyväksi määrittettäessä tuotto-odotuksia, vaikkakin tuotto-odotukset kohdistuvat tulevaisuuteen ensisijaisesti. Budjetit tai muut suunnitelmat voivat olla tulevaisuuden odotusten taustalla. Monesti laskentakorkokannan määrittäminen voi olla vaikeaa. Yleinen korkotaso ja vaihtoehtoisista sijoituskohteista saatava tuotto vaikuttavat siihen luonnollisesti. Korkokantamäärittelyssä on otettava myös huomioon ostettavaan yritykseen sijoittamisen riski. Kassavirtalaskelmana laaditaan yleensä tuottoarvolaskelma, tällöin arvioinnin kohteeksi tulevat kaikki rahana tai sen arvoisina suorituksina tulevat tulovirrat ja vastaavat menovirrat. (Alhola – Koivikko – Rätty – Tuominen 2002, 191.)

Tuottoarvo nojaa siihen, kuinka paljon uuden omistajan hallinnassa lähivuosina tuotetaan. Tähän tarvitaan realistista tulosenustetta, siinä lasketaan yhteen tulevat tuotot esimerkiksi seuraavilta viideltä vuodelta. Saatu yhteissumma on tuottoarvolla mitattuna yrityksen arvo. Itse yrityksestä, toimialasta ja saatavilla olevien rahoituksen ehdoista riippuu, kuinka pitkältä ajalta tuotot lasketaan yhteen ja minkä suuruisia ne ovat. Verottaja laskee tuottoarvon toteutuneiden aikaisempien vuosien perusteella, sillä se riittää verotuksen kannalta. (Suomen Yrityskaupat Oy 2014.)

3.4 Transaktiokustannukset

Ulkopuolista asiantuntemusta tarvitaan yrityskaupan läpiviemiseen, jos ostetulla yhtiöllä ei ole omaa asiantuntemusta yrityskauppojen toteutumisesta. Osake- ja liiketoimintakauppoihin voi näin liittyä huomattaviakin asiantuntijakuluja. Näitä asiantuntijakuluja voi tulla muun muassa due diligence -selvityksistä, kauppakirjojen laatimisesta, investointipankkien neuvonnasta, luottojen järjestelypalkkioista ja niin edelleen. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 201.)

Kulujen määrä voi hyvinkin olla suuri riippuen kaupan kohteesta. Tällöin ostajayritykselle voi olla huomattavaa taloudellista merkitystä kulujen verovähennyskelpoisuus. Kulujen vähennyskelpoisuus osakekaupassa riippuu siitä, liittyvätkö kulut osakkeiden hankintaan kiinteästi, jolloin ne on aktivoitava osakkeiden hankintahintaan vai onko kyse muista liiketoiminnan kuluista, jotka voidaan vähentää elinkeinotoiminnan kuluina. Voidaan sanoa yleistävästi, että osakkeen hankintamenoa pidetään osana palkkiota, mikäli ne on suoritettu etenkin toiminnasta, joka liittyy osakkeiden hankintaan läheisesti. Ilman osakkeiden hankintaa eivät siis tällaiset kulut olisi syntyneet. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 201–202.)

3.5 Due diligence

Due diligence -termillä tarkoitetaan yrityskaupan kohteen tarkastusta, joka suoritetaan suunnitellun yrityskaupan osapuolen toimesta. Yrityskauppaan liittyviä vastuita ja riskejä kartoitetaan ennakolta due diligence:llä asianmukaisen huolellisuuden johdosta. Neuvottelut ja due diligence -prosessi ovat merkityksellisimpiä tekijöitä yrityskaupprosessissa. Nämä tekijät muodostavat kaupan kohteena olevan liiketoiminnan strategisten ja taloudellisten etujen perustan sekä riskien huolellisen arvioinnin. Ostajalle ja myyjälle syntyy näin kaupan kohteesta ja sen toteuttamiseen tarvittavista kauppaeh-

doista tarkempi käsitys. Due diligence auttaa parhaimmillaan näkemään, millaisia mahdollisuuksia ostajayrityksen liiketoiminnalle tehty kauppa tulevaisuudessa tarjoaa. Due diligence on siis kokonaisvaltainen ennakkotarkastus, se vähentää kauppaan liittyviä riskejä olennaisesti, koska kohteen ominaisuuksia tarkastellaan monesta eri näkökulmasta, ja se on myös tukena päätöksenteolle. (Asianajotoimisto Legistum Oy.)

Erityisesti ostajan intressissä on luonnollisesti kaupan kohteen tarkastaminen eli due diligence. Due diligence -prosessi tarkoittaa siis ostajan kannalta huolella tehtyä, kokonaisvaltaista arviointia joka ulottuu ostokohteen eri osa-alueisiin ja sen varmistamiseksi, että kauppahinnan lisäksi muut ostajan taloudelliseen ja oikeudelliseen turvallisuuteen vaikuttavat tekijät on mahdollista tunnistaa ja hallita niihin liittyvät riskit siten, että kaupan jälkeen ei tule näiden suhteen yllätyksiä. Pääsääntöisesti ostaja itse vastaa huolimattomasta perehtymisestään ostokohteeseen. Kauppahinnan alentamista ei ostaja yleensä voi vaatia, mikäli myyjä on antanut jonkin ostokohdetta koskevan epädullisen tiedon ostajalle. Due diligence -tarkastuksen sisältö ja laajuus Suomessa ovat riippuvaisia monesta eri seikasta, näitä seikkoja ovat muun muassa halu sitoutua kauppaan, osapuolten tavoitteet, sekä muut osapuolten henkilöön liittyvät seikat. Lainsäädännön salassapito- tai vaitiolovelvollisuuden rajat vaikuttavat tarkastukseen. (Immonen 2011, 31–32.)

Due diligence-tietoja voidaan hyödyntää muun muassa seuraavissa esimerkeissä: arvonmäärityksessä, rahoituksessa, kauppakirjaneuvotteluissa, vero- ja rakennesuunnittelussa, integraatiossa ja haltuunoton suunnittelussa. Due diligencen käytännön toimenpiteitä ovat seuraavat asiat: ennakkotarkastus, tietojen kerääminen ja analysoiminen sekä raportointi. Ennakkotarkastus pitää sisällään kohdeyrityksen perustiedot, henkilöstö, vakuutukset, yrityksen taloudellinen tilanne, immateriaalioikeudet, kilpailutilanne sekä yhtiön lupa-asiat. Kirjanpitoasiakirjojen lisäksi hyviä ja tärkeitä tiedon lähteitä ovat vierailut yrityksen tiloissa, avainhenkilöiden haastattelut sekä pyyntölistat, jotka on tarkasti eritelty. Tärkeimpien havainnointien poimiminen vaatii materiaalin karsimista jonkun verran. Tarkastuksen ollessa useamman viikon mittainen on raportointi tärkeää. (Asianajotoimisto Lindblad.)

4 YRITYSKAUPAN RAHOITTAMINEN

Yleisin rahoitusmuoto yrityskaupoissa on pankkilaina, sitä voidaan täydentää muiden rahoittajien luotoilla. Vakuuden käyttäminen on pankkilainan yleinen edellytys. Yri-

tyksen tuottamalla kassavirralla tapahtuu yrityskauppaan otetun lainan takaisinmaksu. Rahoituksen hintaan voidaan vaikuttaa kovenanteilla, vakuuksilla ja luoton erityisehdoilla. Yrityskaupan rahoitukseen voidaan perinteisen pankkilainan lisäksi tarjota myös muita lainamuotoja. Pankkilainaan nähden pääomalaina on heikommalla oikeudella takaisinmaksun osalta, mutta se mahdollistaa yrityskaupan syntymisen sallien rahoitusrakenteen miettimisen rauhassa. Valittaviin rahoitusmuotoihin vaikuttaa yrityskaupan koko. Ostajan varoilla ja pankkilainalla rahoitetaan yleensä pienet kaupat. Useampia rahoitusmuotoja ja erilaisia rahoittajia tarvitaan, kun kaupan koko ja siihen liittyvät järjestelyt kasvavat. Suuremmat kaupat vaativat muun muassa rahoituksen, verotuksen ja henkilöstön haltuunoton osalta monenlaista osaamista. (Pohjola 2014.)

Kovenantit ovat ehtoja, ja ne ovat velkojan riskienhallinnan välineitä. Kovenanttiehdot ovat vähänkin laajemmissa rahoitusjärjestelyissä varsin tavallisia. Näiden ehtojen tarkoituksena on, että velkojan suojaksi velallinen sitoutuu tiettyihin rajoituksiin: esimerkiksi rajoitetaan omistuksen muutoksia tai taataan yrityskokonaisuuden säilyminen ja rahoitetaan yritysjärjestelyjä tai yritysvarallisuuden panttaus estetään kolmannelle osapuolelle. (Immonen 2011, 34.)

Erittäin harvoin kauppasumma maksetaan yrityksen ostajan omista rahoista. Kauppaa rahoittamassa ovat lähes jokaisessa tapauksessa mukana pankki ja Finnvera. Osalle kauppasummasta myyjä antaa yhä useammin maksuaikaa, tällöin myyjällä on mahdollisuus saada parempi hinta yrityksestä ja ostaja voi luottaa helpommin yritykseen, saada lainaa ja hoitaa lyhennykset. Toteuttamalla kauppa vaiheittain, päästään vastaavaan tulokseen: myydään ensin osa ja myöhemmin loput. Lainojen takaisinmaksuajat ovat yleensä alle viisi vuotta. Laina on kyettävä maksamaan yrityksen tuloksella kokonaan takaisin rahoittajalle korkoineen takaisinmaksuaikana. Yrityskauppaa varten voi rahoituslaitoksilla ja pankeilla olla lainan lisäksi räätälöityjä rahoituspaketteja, ne voivat sisältää esimerkiksi leasing- tai hankinta-rahoitusmuotoja. (Suomen Yrittäjät 2014.)

Yrityskaupan rahoitukseen voi toisinaan mukaan lähteä sijoittajakin. Pääomasijoittaminen kuuluu myös Suomen itsenäisyyden juhlarahaston (Sitran) ohjelmaan. Pankkien tai sijoittajien yhdistysten kautta voi löytyä muita pääomasijoittajia. Pääomasijoittaja siis tuo yrityskauppaan omaa rahaa ja helpottaa näin lainan saantia ja on muiden joukossa tavallaan yksi ostaja. Pääomasijoittajista on hyötyä erityisesti silloin, kun yrityskauppa ei tahdo onnistua, koska vakuuksia ei muuten löydy riittävästi. Kun riittäviä

vakuuksia ei onnistuta järjestämään, rahoituksen saanti keskeytyy yleensä siihen, tällöin kauppahinta voi olla liian suuri. (Suomen Yrittäjät 2014.)

Yrityskaupan rahoituksen lähteitä ovat vähittäispankit eli säästöpankit, liikepankit, osuus- ja paikallisuuspankit ja ulkomaisten luottolaitosten sivukonttorit. Muita rahoituksen lähteitä ovat finanssisijoittajat, vähittäispankkien ja vakuutusyhtiöiden BO-yksiköt, erityisluottolaitokset, investointipankit ja muut institutionaaliset sijoittajat. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 248–252.)

Pääomasijoitusrahastoista koostuvat finanssijoittajat-ryhmä, mutta muutamia muitakin niihin verrattavia toimijoita on markkinoilla, ne ovat organisoituneet eri tavalla. Vähittäispankkien ja BO-yksiköt ovat BO-järjestelyjä rahoittavat vakuutusyhtiöissä ja pankeissa omat, niihin erikoistuneet yksikkönsä. Melko vakiintuneita ovat BO-järjestelyjen rahoitusrakenteet. Pääosa lainapaketista koostuu lähes aina vakuudellisesta seniorilainasta, jonka lisäksi vakuudeton juniorilaina kuuluu usein kokonaisuuteen lisäksi. Erityisluottolaitokset Suomessa ovat julkisen sektorin omistuksessa. Erityisluottolaitosten tehtävänä on ottaa kannettavakseen rahoitusriskejä, joita ei voi yksityinen rahoitussektori hoitaa, toinen tehtävä erityisluottolaitoksilla on markkinoiden täydentäminen. Markkinoilla toimivien muiden rahoittajien kanssa eivät erityisluottolaitokset kilpaile. Suomen tärkein erityisluottolaitos yrityskauppojen rahoituksen näkökulmasta on Finnvera Oyj. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 248–250.)

Investointipankin palveluita ovat markkinoilta pääoman kerääminen osake- ja velkakirjaemissioilla, yrityskaupoissa ja fuusioissa neuvonanto sekä yleinen rahoitusneuvonta. Suurimmat vähittäispankit ja itsenäiset yritykset harjoittavat Suomessa investointipankkitoimintaa. Investointipankit toimivat rahoituksen välittäjinä eli ne eivät rahoita yrityskauppoja. Muita insitutionaalisia sijoittajia ovat lähinnä muutamat ja suurimmat eläkevakuutusyhtiöt, jotka osallistuvat yksittäisten yrityskauppojen rahoittamiseen. Eläkevakuutusyhtiöt tarjoavat yrityskaupan rahoituspalveluja lähinnä omille asiakkailleen ja haluavat olla kohdeyhtiön kokonaisvaltaisessa kehittämisessä mukana. Pääomasijoittajia kärsivällisempiä sijoittavia ovat eläkevakuutusyhtiöt, sillä sijoituksesta pääomasijoittaja irtautuu yleensä 3–7 vuoden kuluessa sen tekemisestä ja eläkevakuutusyhtiöllä ei ole vastaavaa irtautumiskiirettä. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 251–252.)

Investointina yrityskauppa on usein erityisen suuri ja riskialtis, usein ulkoisen rahoituksen tarve on huomattava. Rahoitusta yleensä tarvitaan kauppahinnan maksamiseen, tehtäviin investointeihin ja käyttöpääoman tarpeeseen ja transaktiokustannuksiin.

(Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 245.) Pääomamarkkinat ovat kehittyneet nopeasti yrityskauppojen määrän kasvun lisäksi viime vuosikymmenten aikana. Suomen pääomamarkkinoiden kehitys on tapahtunut markkinakeskeiseen suuntaan pankkikeskeisestä. Tämä tarkoittaa sitä, että yritykset hakevat rahoitusta entistä useammin suoraan markkinoilta, pankkirahoituksen sijaan. Uudet rahoitusvälineet, jotka ovat syntyneet rahoitusmarkkinoiden kehittymisen myötä, ovat tuoneet uusia mahdollisuuksia yrityskauppojen toteuttamiseen yrityksille. (Katramo – Lauriala – Matinlauri – Niemelä – Svennas – Wilkman 2011, 258.)

5 SULAUTUMINEN

Usein käytetään termiä fuusio, kun tarkoitetaan sulautumista. Osakeyhtiö (sulautuva yhtiö) voi sulautua toiseen osakeyhtiöön (vastaanottavaan yhtiöön) siten, että vastaanottavalle yhtiölle siirtyy sulautuvan yhtiön varat ja velat sekä vastuut ja velvoitteet ilman selvitysmenettelyä. Vastaanottavan yhtiön osakkeet siirtyvät vastikkeena sulautuvan yhtiön osakkeenomistajille. Vastikkeena voi myös osakkeiden tilalla olla rahaa, vastaanottavan yhtiön sitoumuksia tai muuta omaisuutta. Sulautuva yhtiö lakkaa olemasta oikeushenkilö ja purkautuu sulautumismenettelyn seurauksena. Kustannussäästöt, verotustekijät tai pyrkimys markkinoiden hallitsemiseen voivat olla sulautumisen taustalla. Sulautumista on kahdenlaista: absorptiosulautumista tai kombinaatiosulautumista. (Alhola – Koivikko – Rätty – Tuominen 2002, 153.) Puhuttaessa sulautumisesta tarkoitetaan, että kaksi tai useampi yritys yhtyy yhdeksi yritykseksi, jolloin yritysten toiminta jatkuu yhtenäisenä. (Leppiniemi – Walden 2009, 457.)

Sulautuminen vaikuttaa lopullisesti ja voimakkaasti yrityksen ulkoiseen kuvaan, yritysraenteisiin ja yrityksen johtoon monin eri tavoin. Ennen fuusioon ryhtymistä tulee perusteellisesti selvittää sulautumisen taloudelliset seuraukset ja perusteet. Sulautuminen voi olla yksi tavoista toteuttaa yrityksen kasvua. Yritysostojen avulla voidaan edistää kasvutavoitetta. Yritykseltä puuttuvien resurssien hankkiminen voi olla yritysostojen ja sulautumisen perustana. Resurssien hyväksikäyttöä voidaan edistää sulautumisen avulla sekä karsia päällekkäisiä resursseja ja toimintoja, jotka alentavat tehokkuutta. Yrityksen organisaation ja hallinnon kehittämiskeinona voidaan käyttää su-

lautumista. Laajan yrityksen, yritysryhmän tai konsernin uudelleenjärjestelyn osana voi olla sulautuminen. (Leppiniemi – Walden 2009, 466–467.)

5.1 Absorptiosulautuminen

Alholan ym. (2002, 153–154.) mukaan absorptiosulautumisesta on kyse, kun sulautuvat yhtiöt sulautuvat vastaanottavaan yhtiöön ja näin sulautuvat yhtiöt lakkaavat olemasta. Absorptiosulautumisen ääripäät ovat muodostuneet niistä tilanteista, joissa vastaanottava yhtiö ei omista sulautuvaa yhtiötä lainkaan tai joissa sulautuvan yhtiön osakkeet on vastaanottavan yhtiön omistuksessa kokonaan.

Absorptiosulautumismenettelyssä on seuraavat etenemisvaiheet:

- sulautumissuunnitelman neuvottelemine ja osallisten hallituksissa suunnitelman hyväksyminen
- sulautumissuunnitelmasta tilintarkastajan lausunnon hankkimine
- sulautumissuunnitelma rekisteröidään kaupparekisteriin
- velkojille kuulutuksen hakemine ja kuulutusmenettely
- osapuolten yhtiökokouksessa/hallituksessa sulautumissuunnitelman hyväksyminen
- fuusiota vastustavan velkojan tyydyttäminen tai velan maksamisesta vakuuden antaminen
- kiinnitysten keskinäisestä etuoikeudesta yritys kiinnitysvelkojen sopimus
- sulautumisen täytäntöönpanon rekisteröimine ja rekisteri-ilmoituksen tekemine
- sulautumisen voimaantulo
- sulautuvan yhtiön osakkeenomistajille sulautumisvastikkeen jakaminen

- sulautuvan yhtiön osakkeenomistajien kokouksessa lopputilityksen antaminen
- kaupparekisteriin toimitetaan lopputilitys
- sulautumista vastustavan osakkaan kanssa mahdollinen lunastusriita; välitystuomio; mahdollinen muutoksenhakumenettely (Immonen 2011, 148–150.)

Mikäli vastaanottava yhtiö omistaa kaikki sulautuvan yhtiön omistuksessa olevat osakkeet, on kyseessä tytäryhtiösulautuminen. Tytäryhtiösulautumisessa ei tule kysymykseen vastike, sillä sulautuvan yhtiön osakkeet ovat jo vastaanottavan yhtiön omistuksessa, joten se ei voi maksaa vastiketta itselleen. (Alhola – Koivikko – Rätty – Tuominen 2002, 153–154.)

Tytäryhtiösulautuminen on yleisin sulautumistyyppi. Tytäryhtiösulautumisen menettely on joustavampi ja yksinkertaisempi kuin normaalissa absorptiosulautumisessa ja näin se on yleisin sulautumistyyppi. Tytäryhtiösulautumisessa ei ole osakkeenomistajien vähemmistöä. Tytäryhtiösulautumisen menettelyhuojennukset koskevat seuraavia seikkoja erityisesti: hallituksen päätöksellä hyväksytään sulautumissuunnitelma sulautuvassa yhtiössä, sulautumisesta päättää pääsääntöisesti vastaanottavassa yhtiössä hallitus, sulautumisvastiketta ei ole, joten suunnitelman ei tarvitse pitää sisällään tätä koskevia ehtoja ja tilintarkastajan lausunnossa tarvitsee olla kannanotto siitä, onko vastaanottavan yhtiön velkojen maksu vaarantumassa sulautumisessa. (Immonen 2011, 150.)

5.2 Kombinaatiosulautuminen

Kombinaatiosulautumisessa sulautuvat yhtiöt yhtyvät ja ne perustavat uuden yhtiön. Tällöin sulautuvat yhtiöt lakkaavat olemasta. Perustamiskirjaa ei laadita erikseen, sillä kombinaatiosulautumisessa laaditaan sulautumissuunnitelma, sulautumissuunnitelma korvaa perustettavan yhtiön perustamiskirjan. (Alhola – Koivikko – Rätty – Tuominen 2002, 154–155.)

Kombinaatiosulautumisessa annetaan vastikkeeksi vastaanottavan yhtiön osakkeita säännönmukaisesti, mutta laissa ei ole varsinaisesti kielletty muunlaisenkaan vastikkeen antamista, kunhan annetaan osakkeita vastikkeena vähintään yksi. Sulautuvilta

yhtiöiltä siirtyvällä varallisuudella maksetaan vastaanottavan yhtiön osakepääoma. (Asianajotoimisto Jari Sotka 2013.)

Kolmikantasulautuminen poikkeaa siinä, että vastaanottava yhtiö ei maksa sulautumisvastiketta, vaan sen maksaa jokin muu yhtiö. Konsernin listatun emoyhtiön osakkeita voi olla sulautumisvastikkeena. Kolmikantasulautumiseen eivät sovellu elinkeinoverolaissa olevat säännökset, tämän perusteella sulautuminen on veroneutraali. Osakeyhtiölain säätämisen yhteydessä ei ole muutettu verosäännöksiä. Vaikka järjestely tehtäisiin osakeyhtiölain säännösten mukaan, katsottaisiin verotuksessa sulautuvan yhtiön purkautuvan. Tällöin verotuksessa siirtyvä omaisuus arvostetaan käypään arvoon ja näin syntyvä voitto on veronalaista tuloa. Kolmikantasulautumista pidettäisiin myös osakkeenomistajan verotuksessa veronalaisena luovutuksena. Näiden syiden takia ei yleensä kolmikantasulautuminen ole käyttökelpoinen. (Comistar 2014.)

5.3 Sulautumissuunnitelma

Kirjallinen sulautumissuunnitelma on OYL 16:3:n mukaan sulautumiseen osallistuvien yhtiöiden hallitusten laadittava, sulautumissuunnitelma tulee päivätä ja allekirjoittaa. Sulautuvien yhtiöiden hallitusten päätökselle perustana toimii sulautumissuunnitelma, kun sulauttamista toteutetaan. (Villa 2013, 345–346.)

Sulautumissuunnitelma on oikeudelliselta luonteeltaan osallisyhtiöiden sopimus. Perustaltaan suunnitelma on yhtiöoikeudellinen sopimus, jossa on velvoiteoikeudellisia piirteitä vahvasti. Luonteeltaan sulautumissuunnitelma on ehdollinen sopimus niin, että se tulee voimaan vasta, kun sen ovat hallitukset tai yhtiökokoukset hyväksyneet ja kun on rekisteröity sen täytäntöönpano. Tässä mielessä suunnitelmaa on mahdollista luonnehtia aiesopimukseksi, mutta suunnitelma on kuitenkin aiesopimusta sitovampi. (Immonen 2011, 155.)

Sulautumissuunnitelmassa tulee olla muun muassa seuraavat asiat: sulautumiseen osallistuvien yhtiöiden ja mahdollisen sulautumisvastikkeen antajan toiminimet, yritys- ja yhteisötunnukset sekä kotipaikat, sulautumisen syistä selvitys, ehdotus sulautumisvastikkeen jakautumisesta, ehdotus ajankohdasta jolloin vastike annetaan. (Villa 2013, 345.)

Muita sulautumissuunnitelmassa olevia asioita ovat muun muassa selvitys pääomalainoista, joiden velkojat voivat vastustaa sulautumista OYL 16:6:n mukaan, selvitys sulautumiseen osallistuvien yhtiöiden yrityskiinnityslaisissa tarkoitetuista yrityskiinnityksistä jotka kohdistuvat omaisuuteen. Sulautumissuunnitelmassa tulee vielä olla muun muassa ehdotus suunnitellusta rekisteröintiajankohdasta, jolloin on suunniteltu täytännönpano sekä ehdotus muiksi mahdollisiksi sulautumisen ehdoista. (Villa 2013, 346.)

6 TILINPÄÄTÖS

Tilinpäätös kuvaa pääsääntöisesti tilinpäätösajankohtaan asti yrityksen menestymistä. Samalla pyritään usein ennustamaan tulevia menestymisen mahdollisuuksia tilinpäätöksen perusteella. (Leppiniemi – Walden 2009, 20.)

Tilinpäätös on kaikkien kirjanpitovelvollisten laadittava kirjanpitonsa perusteella, osakeyhtiö on aina kirjanpitovelvollinen. Tilinpäätöksen tarkoituksena on antaa kuva kyseiseltä tilikaudelta yhtiön toiminnan tuloksesta ja kuva tilikauden lopussa yhtiön taloudellisesta asemasta. Yhtiön johto, velkojat, osakkaat ja yhtiön muut intressitahot tarvitsevat yhtiön tilinpäätöstietoja. Tilinpäätösinformaation asema on nykyään korostunut. Se toimii hyvänä välineenä yhtiöön liittyvien riskien arvioinnissa. (Villa 2013, 289.)

Voidaan sanoa tilinpäätöksen olevan yksittäistä yritystä koskeva laaja tietopankki, silmälläpitäen monia eri hyödyntämistehtäviä ja hyödyntäjiä. Tilinpäätöksen tekee ainutlaatuiseksi se, että lainsäädännössä on määrätty yksityiskohtaisesti tilinpäätöksen sisältämä informaatio ja informaation esittämismuodot. Menettelytavat, joita kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä sovelletaan, ovat kurinalaisia. Laadittaessa tuloslaskelmaa ja tasetta, niissä noudatettavat kaavat on säädetty kirjanpitoasetuksessa ja kirjanpitolautakunnan yleisohjeilla niitä on vielä täsmennetty. Tilinpäätöksen tiedot ovat yleensä tiilitarkastettuja. Mikäli tietoja väärentää, voidaan se pahimmillaan todeta kirjanpitorikokseksi. (Leppiniemi – Walden 2009, 44.)

6.1 Tilinpäätöksen sisältö

Tilinpäätös pitää sisällään KPL 3:1:n mukaan tuloslaskelman, taseen, liitetiedot sekä rahoituslaskelman. Lisäksi tilinpäätökseen liittyy kirjanpitovelvollisen sisäisiä tilinpäätösasiakirjoja, sisäisiä tilinpäätösasiakirjoja ovat muun muassa liitetietojen erittelyt

ja tase-erittelyt. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen varmentaminen ovat näiden erittelyjen tehtävänä. Erittelyjä ei julkisteta, mutta niillä on tilintarkastuksessa merkitystä, ja jos tulee tarvetta jälkikäteen selvitellä, niin erittelyistä on tuolloin apua. (Leppiniemi – Leppiniemi 2012, 21.)

Tuloslaskelma kuvaa tilikauden tuloksen muodostumista. Tuloslaskelma voidaan jakaa kululajikohtaiseen tai toimintokohtaiseen tuloslaskelmaan. (Leppiniemi – Leppiniemi 2012, 119.) Kululajipohjaista kaavaa käytetään yleisimmin ja liiketoiminnan kulut esitetään siinä luonteensa mukaisessa järjestyksessä. Kulut jaetaan toiminnoittain, kun on kyseessä toimintokohtainen kaava: myynnin ja markkinoinnin, valmistuksen ja hankinnan ja liiketoiminnan muut kulut. (Ikäheimo – Lounasmeri – Walden 2009, 70.)

Tase kuvaa yrityksen velkojen ja omaisuuden arvoa tietyssä ajankohtana yhteenvedon muodossa. Tasetilit jaetaan vastaaviin ja vastattaviin. Vastaavaa puolella on esimerkiksi vaihto-omaisuus, aineettomat ja aineelliset hyödykkeet, saamiset, rahat ja arvopaperit sekä sijoitukset. Vastattavaa puolella on yrityksen oma pääoma, vieras pääoma, varaukset, voittojen ja tappioiden kertymä sekä erinäiset rahastot. Taseen vastattavien kokonaissumma tulee olla aina yhtä suuri kuin taseen vastaavien kokonaissumma. (E-conomic 2002–2014.)

Liitetiedot kuvaavat KPL 3:1 kohdan 4 mukaan tuloslaskelman, taseen ja rahoituslaskelman liitteenä olevia tietoja. Tilinpäätöksen liitetietoja vaaditaan kaikenkokoisilta ja -muotoisilta kirjanpitovelvollisilta. Yrityskohtaisten ja tilannekohtaisten seikkojen esittämisessä suuri merkitys on liitetiedoilla. Tällaisten seikkojen esittäminen on hyvin usein tarpeen, jotta voidaan varmistaa riittävä ja oikea kuva. (Leppiniemi – Leppiniemi 2012, 187–188.)

Toimintakertomus on tilinpäätökseen liittyvä asiakirja, mutta toimintakertomus ei ole tilinpäätöksen osa. Osakeyhtiölaissa ja kirjanpitolaissa säännellään toimintakertomusta. Toimintakertomuksen tehtävänä on lisäinformaation tuottaminen yhtiön toiminnasta. Toimintakertomuksessa on arvioitava kattavasti ja tasapuolisesti toiminnan rakenteeseen ja laajuuteen nähden merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä sekä muita liiketoiminnan kehittymiseen vaikuttavia seikkoja aivan kuten sen taloudellista tulosta ja asemaa. Arvio tulee pitää sisällään keskeisimmät tunnusluvut, jotta ymmärretään kirjanpitovelvollisen liiketoiminta sekä taloudellinen asema ja tulos. Lisäksi tarvitta-

essa on arviossa esitettävä tilinpäätöksessä ilmoitetuista luvuista lisäselvityksiä ja täydentävää tietoa. (Villa 2013, 292.)

Tilinpäätöksen lukija voi rahoituslaskelman avulla arvioida yrityksen rahoitusraken- teen ja rahoitusaseman, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden muutoksia. (Lehtonen 2002, 203.) Rahoituslaskelmassa on annettava varojen hankinnasta ja käytöstä tilikau- den aikana selvitys. Rahoituslaskelman tulee pitää sisällään liiketoiminnan rahavirran, rahoituksen rahavirrat sekä investointien rahavirrat. Kirjanpitoasetuksessa ei ole sää- detty taseen ja tuloslaskelman tavoin kaavaa. Rahoituslaskelman laatimisesta on tosin Kirjanpitolautakunta antanut yleisohjeen. (Leppiniemi – Leppiniemi 2012, 178.)

6.2 Tilinpäätöksen sääntely

KPL 3:1:ssä säädetään tilinpäätöksen keskeisistä tavoitteista. Tilinpäätökseen kuulu- vat osat luetellaan säännöksessä. Laissa ei säädetä käyttötarkoituksesta, mutta siinä säädetään ainoastaan tilinpäätöksen esittämistavasta ja -muodosta, tilinpäätöksen sisäl- löstä sekä tilinpäätöksen julkistamisesta. Kirjanpitolaki, kirjanpitoasetus ja työ- ja elinkeinoministeriön asetukset rahoitusvälineiden arvostamisesta sekä merkitsemisestä tilinpäätökseen ja konsernitilinpäätökseen ja kehittämismenojen aktivointi muodosta- vat kirjanpidossa toteutettavan tuloslaskennan ja varallisuusaseman esittämisen perus- normiston. (Leppiniemi – Walden 2009, 20–21.)

Yhteisölaainsäädäntöön sisältyy tilinpäätöstä koskevia säännöksiä. Säännökset, jotka tulevat tavanomaisin esiin sisältyvät osuuskuntalakiin, osakeyhtiölakiin, asunto- osakeyhtiölakiin, säätiölakiin sekä avoimista yhtiöistä ja kommandiittiyhtiöistä annet- tuun lakiin. Arvopaperimarkkina- laissa on myös tilinpäätöksen sisältöä koskevia sään- nöksiä sekä tämän nojalla annetuissa valtiovarainministeriön asetuksissa. Tilintarkas- tuslakiin sisältyvät tilinpäätöksen tilintarkastusta koskevat säännökset. (Leppiniemi – Walden 2009, 20.)

Kirjanpitolain soveltamisesta on tullut useita yleisohjeita kirjanpitolautakunnalta. Näi- tä yleisohjeita on tullut muun muassa seuraavista: arvonlisäveron kirjaaminen, rahoi- tuslaskelman laatiminen, suunnitelman mukaiset poistot, konsernitilinpäätöksen laati- minen, toimintakertomuksen laatiminen. (Leppiniemi – Walden 2009, 22.)

Kirjanpitolautakunnalta voi kirjanpitovelvollinen tai tämän edustaja saada lausunnon kirjanpitolainsäädännön soveltamisesta yksittäisessä kirjanpito- tai tilinpäätöskysymyksessä. Viranomaisilla on myös samanlainen mahdollisuus. Monet kirjanpitovelvolliset, elinkeinoelämän järjestöt, tilitoimistot ja viranomaiset ovat pyytäneet lausuntoja kirjanpitolautakunnalta. Hakijalle annetaan haettu lausunto. Kirjanpitolautakunta on valtuutettu antamaan ohjeita ja lausuntoja hyvän kirjanpitotavan mukaisista menettelytavoista kirjanpitolain säädösten mukaan. (Leppiniemi – Walden 2009, 23.)

Lausuntoja annetaan harkinnan mukaan kirjanpitolautakunnan toimesta, sillä antamispakkoa sillä ei ole. Kirjanpitolautakunta voi antaa lausuntojen ja yleisohjeiden lisäksi poikkeuslupia tiettyjen kirjanpitolain säännösten noudattamisesta. Poikkeaminen ei saa olla Euroopan yhteisöjen pakottavien säännösten vastaista, jotta poikkeus voidaan myöntää. Veroedun saamiseksi voi poikkeusluvan saaminen olla edellytyksenä. Kirjanpitolautakunnan lausunnot ovat maksuttomia. Poikkeusluvat sen sijaan ovat maksullisia. (Leppiniemi – Walden 2009, 23–24.)

6.3 Tilinpäätöksen laatiminen

Tilinpäätös voidaan laatia kahdella eri tavalla, se laaditaan joko IFRS-tilinpäätöksenä tai FAS-tilinpäätöksenä. Kirjanpitovelvollisilla on mahdollisuus valita vaihtoehtojen välillä, niin on perusteltua mainita, onko tilinpäätös laadittu kummalla tavalla. Laaja valintamahdollisuus on erityisesti IFRS-tilinpäätöksessä hankintamenoperiaatteen ja käyvän arvon periaatteen välillä. Yleisissä laadintaperiaatteissa on syytä todeta myös tämä valinta. (Leppiniemi – Leppiniemi 2012, 192.)

Tilinpäätös ja toimintakertomus tulee laatia kirjanpitovelvollisen jokaiselta tilikaudelta. Julkistaminen tulee tehdä KPL 3:9–11:ssä säädetyllä tavalla. Käytännössä Patentti- ja rekisterihallitukselle toimitetaan veroilmoituksen liitteenä olevat tilinpäätösasiakirjat Verohallinnon toimesta. (Leppiniemi – Leppiniemi 2012, 20–21.)

Kirjanpidossa tilinpäätöksen laskelmien eli tuloslaskelman ja taseen tekninen toteuttamistapa toteutuu noudattaen kahdenkertaisen kirjanpidon sääntöjä. Tilinpäätös laaditaan seuraavin toimenpitein:

1. tileille kirjataan juoksevan kirjanpidon kirjaukset

2. lasketaan tilien loppusaldot
3. lasketaan ja kirjataan viimeistelykirjaukset, jotka tilinpäätöstä valmistelevat eli avustavat tilinpäätösviennit
4. erillisille tasetileille siirretään omaa pääomaa, varallisuutta tai velkoja kuvaavien tilien loppusaldot
5. erilliselle tulostilille siirretään tuloksen muodostumista kuvaavien tuotto- ja kulutilien loppusaldot
6. tase-tilille siirretään tulostilin erotus eli voitto tai tappio (Ikäheimo – Lounasmeri – Walden 2009, 76–77.)

Pienillä kirjanpitovelvollisilla tarkoitetaan yrityksiä, joilla saa ylittyä enintään yksi seuraavista rajoista: liikevaihto 7,3 miljoonaa euroa, taseen loppusumma 3,65 miljoonaa euroa tai palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä. Tilinpäätöksen sisällöstä ja toimintakertomuksesta on säädetty pienille kirjanpitovelvollisille huojennuksia. Lyhennettyä tasekaavaa voivat käyttää pienet kirjanpitovelvolliset, eikä niiden tarvitse laatia rahoituslaskelmaa. (Leppiniemi – Leppiniemi 2012, 21–22.)

Pienet kirjanpitovelvolliset voivat jättää esittämättä osan kirjanpitoasetuksen mukaisista liitetiedoista, ellei KPL 3:2:n mukainen riittävä ja oikea kuva vaadi tiedon antamista. Pienen kirjanpitovelvollisen tapauksessa tulee varmistaa, että kun se soveltaa huojennuksia, jotka on annettu kirjanpitoasetuksessa, kuten liitetietohuojennuksia ja tuloslaskelman lyhentämistä, on kirjanpitolain edellyttämä oikea ja riittävä kuva annettava liitetietoja antamalla, jos tarve vaatii. (Leppiniemi – Leppiniemi 2012, 21–22.)

Lyhennetyn tuloslaskelman laatiminen kuuluu pienimmille kirjanpitovelvollisille yhdeksi huojennukseksi. Pienimmillä kirjanpitovelvollisilla tarkoitetaan niitä yrityksiä, joilla enintään yksi seuraavista rajoista ylittyy: liikevaihto 3,4 miljoonaa euroa, taseen loppusumma 1,7 miljoonaa euroa tai palveluksessa keskimäärin 25 henkilöä. (Leppiniemi – Leppiniemi 2012, 21.)

Kaikkien kirjanpidon tilien paitsi tulostilin ja tasetilin loppusaldot ovat nollia tilinpäätöksen laadinnan jälkeen. Tämä tarkoittaa sitä, että tase- tai tulostilille on siirretty jokaisen tilin loppusaldo. (Ikäheimo – Lounasmeri – Walden 2009, 77.)

6.4 Tilinpäätöksen esittämistavat

Tilinpäätös tulee laatia niin, että siinä näkyy sekä päättyneen tilikauden tuloslaskelma, tase ja rahoituslaskelma että vertailuna edellisen tilikauden tuloslaskelma, tase ja rahoituslaskelma. Rinnakkaisasetelmana tulee esittää peräkkäisten tilikausien tuloslaskelmat, taseet ja rahoituslaskelmat. (Leppiniemi – Walden 2009, 97.)

Tarvittaessa vertailutietona esitettävät tuloslaskelma, tase ja rahoituslaskelma tulee muuttaa niin, että ne ovat vertailukelpoisia. Tulee muistaa tilinpäätöksen tarkoitus yrityksen taloutta koskevana yleisenä tietolähteenä, kun menettelytapoja valitaan. Valintoja ohjaavana yleisperiaatteena on tavoite antaa kirjanpitovelvollisen tuloksesta ja ta- loudellisesta asemasta oikea ja riittävä kuva. (Leppiniemi – Walden 2009, 97.)

Tilinpäätöksen tulee valmistua kirjanpitolain mukaisessa neljän kuukauden määräajassa tilikauden päättymisestä lukien. Kun kirjanpitovelvollinen on allekirjoittanut tilinpäätöksen, katsotaan sen olevan valmis. Tilinpäätös tulee päivätä allekirjoituspäivälle. Tilinpäätös tulee esittää suomen kielellä tai ruotsin kielellä ja Suomen rahan määräisenä. Lähtökohtaisesti kukin tilinpäätöksen osa on itsenäinen ja tämä tulee ottaa huomioon valittaessa tilinpäätöksen esittämistapa. (Leppiniemi – Walden 2009, 98, 100 & 102.)

Yleensä kirjanpitovelvollinen ei voi valita, esittääkö tiedon tuloslaskelmassa, taseessa vai liitetietona. Valintamahdollisuudesta on säädetty erikseen, mikäli sellainen tilanne tulisi eteen. Esimerkkinä liitetietoihin on mahdollista siirtää tuloslaskelman ja taseen erittelyitä, jos se parantaa luettavuutta. (Leppiniemi – Walden 2009, 102.)

6.5 Tilinpäätöksen julkistaminen

Yritykselle tilinpäätöksen julkistaminen voi olla pakollista tai se voi perustua vapaaehtoiseen julkistamiseen. Tilinpäätöstietoja, jotka julkistetaan, käyttävät hyväkseen verottajat, rahoittajat, asiakkaat, tavarantoimittajat, tutkimuslaitokset, toimialajärjestöt,

työntekijät, kilpailijat, työnhakijat tai muut, esimerkiksi yrityksestä satunnaisesti tietojahaluavat. (Lehtonen 2002, 215.)

Tilinpäätös ja toimintakertomus ovat julkistettava viimeistään kolmea viikkoa ennen yhtiökokousta, jossa tilinpäätös esitetään vahvistettavaksi ilman aiheetonta viivytystä, kuitenkin tilikauden päättymisestä viimeistään kolmen kuukauden kuluessa. Listayhtiön taloudellisesta asemasta ja toiminnan tuloksesta on tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen annettava oikea ja riittävä kuva. Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä toimintakertomuksessa on esitettävä toimintakertomuksessa. Mahdollista on myös antaa selvitys erillisessä kertomuksessa. (Finanssivalvonta 2013.)

6.5.1 Lakisääteinen julkistaminen

Tilinpäätöksen lakisääteinen julkistaminen tapahtuu ilmoittamalla Patentti- ja rekisterihallitukselle tilinpäätöksen jäljennös rekisteröitäväksi. KPL 3:9:ssä sekä eri yhteisöjä koskevissa erityislaeissa säädetään tilinpäätöksen julkistamisvelvollisuudesta. Kaikkia osakeyhtiöitä koskee julkistamisvelvollisuus, riippumatta niiden koosta. Kaupparekisteriin tulee julkistaa Verohallinnon mukaan seuraavat veroilmoituksella tai sen liitteenä annetut tiedot: tase ja tuloslaskelma, tieto tilinpäätöksen vahvistamisesta ja tietotilintarkastuksen toimittamisesta sekä tilintarkastuskertomus, mikäli se pitää sisällään tilintarkastuslaissa tarkoitettuja kielteisiä lausuntoja. Kaupparekisteriin tulee erikseen lähettää edellä esitettyjen tietojen lisäksi seuraavat tilinpäätöksen liiteasiakirjat: konsernitilinpäätös, tilinpäätöksen liitetiedot, voiton tai tappion käsittelystä yhtiökokouksen päätös sekä tilintarkastuskertomus, jos se ei pidä sisällään tilintarkastuslaissa tarkoitettuja kielteisiä lausuntoja. (Leppiniemi – Walden 2009, 134–135.)

6.5.2 Vapaaehtoinen julkistaminen

Vapaaehtoisesti ja myös vapaamuotoisesti voi yrityksen tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen julkistaa. On mahdollista toteuttaa vapaaehtoinen julkistaminen lyhennelmänä. Lyhennelmästä on käytävä ilmi, että se ei sisällä kaikkia kirjanpitolain mukaisia toimintakertomuksessa tai tilinpäätöksessä esitettäviä tietoja. Vapaamuotoiseen ja vapaaehtoiseen julkistamiseen ei ole pakollista liittää tilintarkastuskertomusta. Vapaaehtoisen julkistamisen yhteydessä on mainittava, jos kuitenkin tilintarkastuskertomuksen sisällä on tilintarkastuslaissa tarkoitettuja kielteisiä lausuntoja, lisätietoja tai muistutuksia. (Leppiniemi – Leppiniemi 2012, 28.)

7 TILINPÄÄTÖSENNUSTEET

Tilinpäätösennusteista selviää, millaiselta yrityksen tilinpäätös tulevaisuudessa näyttää. Yksi keskeinen tavoite tilinpäätösennusteissa on yrityksen riskien ja tulevien rahoitustarpeiden arviointi. Tilinpäätösennusteita käyttävät yrityksen arvonmäärityksen yhteydessä analyytikot ja luottopäätösten yhteydessä rahoittajat. Yrityksen pitkän aikavälin strategisen suunnittelun apuvälineenä on tilinpäätösennusteilla olla oma roolinsa. (Niskanen – Niskanen 2004, 237.)

Laadittaessa kassavirta- tai rahoituslaskelmille ennusteita, voidaan käyttää tilinpäätösennusteita. Tunnuslukuanalyysiä voidaan myös tehdä tilinpäätösennusteiden perusteella. Pyrittäessä selvittämään esimerkiksi kasvun vaikutuksia maksuvalmiuteen, kannattavuuteen ja vakavaraisuuteen, voidaan ennusteista laskettavia tunnuslukuja käyttää. (Niskanen – Niskanen 2004, 247.)

Tilinpäätösennusteita on mahdollista laatia eri menetelmin. Ennustemenetelmistä kaikki nojaavat pitkälti sille peruseriaatteelle, että kustannus- ja tase-erien väliset suhteet, jotka aiempien vuosien tilinpäätöksistä ilmenevät, eivät muutu, ellei ole aihetta olettaa toisin. Mikäli oletetaan kustannus- tai taserakenteen muuttuvan, yrityksen strategisella tasolla tehty päätös on oltava oletuksen taustalla, sillä ennusteet, joilla ei ole käytännöllistä toiminnallista vastinetta, ovat jokseenkin hyödyttömiä. Toisin päin pätee myös sama ajatusmalli, eli jos yritys päättää muuttaa toimintaperiaatteita ja niihin liittyviä tavoitteita, niin sen tulisi myös näkyä tilinpäätös- ja muissa ennusteissa. Edellisen vuoden tilinpäätöstä ja yrityksen myyntiennustetta tarvitaan, kun laaditaan yksinkertaisimmillaan tilinpäätösennustetta. Lisäksi tilinpäätösennusteen laatimiseksi tarvitaan tulevien vuosien ennuste yrityksen liikevaihdon kehittymisestä. (Niskanen – Niskanen 2004, 238.)

7.1 Tuloslaskelman ennustaminen

Liikevaihdon ennustamisesta eli myyntiennusteiden laadinnasta alkaa tuloslaskelman ennustaminen. Suhteessa liikevaihdon kehitykseen ennustetaan suurin osa muista tilinpäätöksen eristä. Yksinkertaisimmin voidaan tuloslaskelman muita eriä ennustaa olettamalla, että suhteessa liikevaihtoon voidaan kaikki kustannukset (lukuun ottamatta veroja) ilmaista ja vuodesta toiseen tämä suhde pysyy muuttumattomana. Ennusteet voivat myös perustua useamman vuoden keskimääräisille prosentteille tai muille suh-

teille, jotka perustuvat analysoijan omaan arvioon. Laskentatapa, jossa pidetään vakiona kustannuserien suhde liikevaihtoon, perustuu sille oletukselle, että kokonaisuudessaan muuttuvia kustannuksia ovat kaikki kustannuserät. Tällöin ei ole mahdollista, että yritys esimerkiksi hyötyisi millään tavalla kiinteisiin kustannuksiin liittyvästä vipuvaikutuksesta, jonka ansiosta tavallisesti yrityksen voitto kasvaa nopeammin kuin yrityksen liikevaihto. (Niskanen – Niskanen 2004, 240–242.)

Yrityksen kustannukset jakautuvat todellisuudessa vaihtuviin ja kiinteisiin, eivätkä liikevaihdon mukana kiinteät kustannukset muutu. Tällöin voitot kasvavat liikevaihdon kasvaessa nopeammin kuin liikevaihto ja sen sijaan, kun liikevaihto laskee, niin voitot pienenevät nopeammin kuin liikevaihto. Koska tilinpäätösraporteissa yritykset eivät erottele kiinteitä ja vaihtuvia kustannuksia, ei ennusteissa ole aina mahdollista tämän jaottelun huomioiminen. (Niskanen – Niskanen 2004, 242.)

7.2 Taseen ennustaminen

Taseen vastaavaa -puolen erien voidaan olettaa yleensä käyttäytyvän samalla tavalla kuin edellä mainittujen kustannusten, eli suhteessa liikevaihtoon kustannuksia ennustetaan. Käyttöpääomaerille on ominaista, että ne muuttuvat liikevaihdon mukana. Voidaan ennustaa, että rahat ja pankkisaamiset suhteessa liikevaihtoon muuttuvat. On mahdollista määrittää jokin vähimmäismäärä rahalle ja pankkisaamisille tai kassavoite on mahdollista asettaa juuri suhteessa liikevaihtoon esimerkiksi niin, että kulloinkin yhden kuukauden liikevaihtoa rahat ja pankkisaamiset vastaavat. (Niskanen – Niskanen 2004, 243–244.)

Taseen vastaavan -puolen menetelmistä poikkeavat hieman taseen vastattavaa -puolen ennustemenetelmät. Ainoastaan vain lyhytaikaisen vieraan pääoman ostovelkojen ja siirtovelkojen kohdalla noudatetaan erien suhteuttamista liikevaihtoon. Spontaaneiksi rahoituslähteiksi kutsutaan ostovelkoja ja siirtovelkoja, sillä liiketoiminnan laajentumisen spontaanien rahoituslähteiden kautta saatava rahoitus kasvaa luonnostaan. Tuloslaskelmaennusteesta saadaan tilikauden voitto tase-ennusteeseen. Puolestaan edellisten tilikausien voitto/tappio -erä saadaan, kun lasketaan edellisten tilikausien voitto/tappio (edellisen vuoden taseesta) ja tilikauden voitto yhteen ja yrityksen osingonjako kuitenkin tulee ottaa huomioon. Taseen vastaavaa -ja vastattavaa -puoli menevät sen avulla tasan, kun ennusteeseen liitetään rahoituslähteisiin liittyvä rahoitustarvetta kuvaava erillinen erä. (Niskanen – Niskanen 2004, 245–246.)

7.3 Heikkouksia ennustemenetelmissä

Kaikista keskeisin heikkous on se, että oletetaan kaikkien taseen ja tuloslaskelman erien suhteen liikevaihtoon pysyvän samana kuin aikaisemmin. Näin suoraviivaisesti eivät kuitenkaan monetkaan todellisuuden kustannukset ja investoinnit käyttäydy. (Niskanen – Niskanen 2004, 254.)

Investointi yrityksessä on usein perusteltua kerralla siten, että useampien vuosien kasvua vastaa kapasiteetin lisäys. Tällöin esimerkiksi investoinnit eivät välttämättä pysyviin vastaaviin kasva seuraavien muutamien vuosien aikana, kun kapasiteetin puitteisissa liikevaihto kasvaa. Näistä heikkouksista huolimatta ennusteet, jotka perustuvat myynnin kasvuun ovat menetelmänä yksinkertainen ja helppo, tämän avulla voidaan karkea näkemys muodostaa siitä, liikevaihdon kasvaessa tai supistuessa yrityksen taseen ja tuloslaskelmien erät sekä rahoitustarpeet kehittyvät. Parhaaseen lopputulokseen pääsee, kun tilinpäätösennuste ja pitkän aikavälin kassabudjetti molemmat laaditaan, sillä näiden välillä on kiinteä yhteys. (Niskanen – Niskanen 2004, 254.)

8 KASSAVIRTALASKELMA

Kassavirtalaskelma auttaa kasvavaa yritystä löytämään sopivan kasvunopeuden, ettei vaaranneta maksuvalmiutta. Laskelmasta selviää, kuinka paljon on myytävä tuotteita, jotta saadaan katettua kassastamaksut, tällöin laskelma toimii myös myynnin apuvälineenä. Yrityksen yksi kolmesta taloudenpidon peruslaskelmasta on kassavirtalaskelma. Nämä muut kaksi taloudenpidon peruslaskelmaa ovat tase ja tuloslaskelma. Yrityksen todellisen kassavirran kassavirtalaskelma osoittaa. Yrityksen maksuvalmius saadaan siis kassavirtalaskelman avulla selville jo ennakkoon, tällöin yritys osaa varautua mahdollisiin rahoitusvajaisiin. (Yrityssuomi.fi.)

Sijoittajat ja rahoittajat hyödyntävät yrityksen itsensä lisäksi kassavirtalaskelmista saatavaa tietoa. Kassavirtalaskelma on mahdollista tehdä kahdella eri menetelmällä, joko epäsuoralla tai suoralla menetelmällä. Epäsuoralla menetelmällä lasketaan vuositasolla, mikä on yrityksen kassavirta, laskelmaan käytetään siis taseen ja tuloslaskelman lukuja. Suoran menetelmän tarkasteluajanjaksona on kuukausi ja siinä otetaan vain kassaanmaksut yrityksen tilille ja kassasta maksettavat kulut huomioon. Näin saadaan selville, riittävätkö yrityksen menoihin rahat, kun arvioidaan yrityksestä ulos lähtevä

ja sisään tuleva raha. Suorassa menetelmässä saadaan loppukassa, kun vähennetään kassaanmaksuista kassastamaksut. (Yrityssuomi.fi.)

Kassavirtalaskelma osoittaa, miten kuukausittaiset menot on suunniteltu kattamaan rahoituksen avulla. Kassavirtalaskelma kertoo myös, miten omaa pääomaa ja vierasta pääomaa on käytetty. Laskelman tarkoituksena on pitkän aikavälin ennustaminen ja mittaaminen rahan käytön suhteen, niin että liiketoiminta voisi jatkua. (E-conomic 2002–2014.)

Muutosten hallinnassa kassavirtalaskelma on nopeampi mittari kuin tuloslaskelma. Paremman kuvan antaa suoriteperusteinen laskenta ja tulkinta yrityksen tilanteesta ja siitä, mitkä tekijät ja tilanteet sitovat rahaa eniten, kun kehitys menee alaspäin. Kassavirtalaskelmasta nähdään tilanne, jossa on jouduttu pidentämään veloille maksuaikoja tai kääntymään velkaantumisen puolella. (E-conomic 2002–2014.)

Taulukko 1. Yritystutkimusneuvottelukunnan suosittelema kassavirtalaskelma. (Niskanen – Niskanen 2004, 180.)

Liikevaihto	0,00
-/+ Myyntisaamisten lisäys/vähennys	0,00
-/+ Osatuloutusten saamisten lisäys/vähennys	0,00
+/- Saatujen ennakoiden lisäys/vähennys	0,00
Myynnin kassaanmaksut	0,00
+ Liiketoiminnan muut tuotot	0,00
- Ostot tilikauden aikana	0,00
+/- Ostovelkojen lisäys/vähennys	0,00
-/+ Vaihto-omaisuusennakoiden lisäys/vähennys	0,00
- Liiketoiminnan kulut	0,00
+/- Siirtovelkojen lisäys/vähennys	0,00
-/+ Siirtosaamiset lisäys/vähennys	0,00
+/- Muiden lyhytaikaisten korottomien velkojen lisä-	0,00
+/- Pakollisten varausten lisäys/vähennys	0,00
+ Valmistus omaan käyttöön	0,00
Toimintajäämä	0,00
+ Rahoitustuotot	0,00
- Rahoituskulut	0,00
- Verot	0,00

- Osingot/yksityiskäyttö	0,00
+/- Satunnaiset tuotot/kulut	0,00
Rahoitusjäämä	0,00
-/+ Investoinnit/netto	0,00
-/+ Sijoitusten/pitkäaikaisten saamisten lisäys/vähennys	0,00
Investointijäämä	0,00
+/- Pitkäaikaisen vieraan pääoman lisäys/vähennys	0,00
+/- Lyhytaikaisen korollisen vieraan pääoman lisäys/vähennys	0,00
+/- Oman pääoman muutos (pois lukien osingot)	0,00
-/+ Muiden lyhytaikaisten saamisten lisäys/vähennys	0,00
-/+ Likvidien varojen lisäys/vähennys	0,00
= 0	0,00

Taulukossa 1 on useita välisummia kassavirtalaskelmassa, niitä kutsutaan kassajäämiksi. Taulukon 1 Yritystutkimusneuvottelukunnan mukaisessa kassavirtalaskelmamallissa on toiminta-, rahoitus- ja investointijäämä. Näiden tarkoituksena on tulorahoituksen riittävyyden mittaaminen erilaisiin kohteisiin. Yrityksen tulorahoituksen loppuminen ilmenee jäämistä. Niistä ilmenee myös se, milloin yrityksen menojen kattamiseen on jouduttu käyttämään vierasta tai omaa pääomaa. (Niskanen – Niskanen 2004, 179.)

9 CASE- TOIMEKSIANTAJAN JA YRITYSKAUPAN ESITTELY

Toimeksiantajayrityksellä A Oy on siis yrityksen X Oy ostamismahdollisuus. Yritykseen X kuuluu yritys Y ja yritys Z. Yritys Y Oy:ssä on tontti ja rakennus ja yritys Z Oy on palveluyritys. Tulevaisuudessa toimeksiantajalla on tarkoituksena sulauttaa yritykset Y ja Z yritykseen X. Toimeksiantajayritys A sekä yritys X sijaitsevat Kymenlaakson alueella ja toimivat molemmat teollisuuden alalla. Yrityksen X henkilöstö jatkaa vanhoina työntekijöinä, yrityksessä Z ei ole henkilöstöä erikseen töissä ollenkaan, vaan he kuuluvat yrityksen X henkilöstöön. Yrityksellä X on siis tällä hetkellä kokonaisuudessaan henkilöstöä vajaa 30 henkilöä.

Case-yrityksessä yrityskaupassa ostetaan koko yrityksen X osakekanta, joten tässä tapauksessa kyseessä on osakekauppa. Kauppa rahoitetaan niin, että yrityskaupan kauppahinnasta aiotaan maksaa yrityksen omalla pääomalla noin 1/3 ja loppuosalle kaup-

pahintaa haetaan lainaa. Case-yrityksessä due diligence -tarkastus aiotaan tehdä yrityksestä X vasta luovutuspäivän jälkeen.

Toimeksiantaja (ostaja) ja myyjä ovat tehneet salassapitosopimuksen heti alussa, niin kuin kuuluukin tehdä. Yrityksen X henkilöstölle kerrotaan yrityskaupasta ennen kuin asia julkistetaan yleisesti kaikkien tietoisuuteen. Osapuolet sopivat yhdessä, miten tiedot hoidetaan ja mitä se pitää sisällään.

Lisäksi on sovittu, että myyjä ei saa enää harjoittaa liiketoimintaa, joka olisi yrityksen X kilpailevana toimintana. Myyjä ei siis saa harjoittaa kilpailevaa liiketoimintaa jollaista olisi suoraan kilpaileva toiminta yrityksen X kanssa. Kilpailukielto on voimassa viisi vuotta. Sitoumus kilpailukiellosta on annettu silloin myyjän puolesta, kun myyjä allekirjoittaa kauppakirjan.

Muun muassa kauppakirjat on tehnyt asianajotoimisto, joten ammattilaiset ovat hoitaneet yrityskaupan paperit kuntoon. Yrityskauppaa hoitamassa on muutenkin mukana alan ammattilaisia, jotta yrityskauppaan liittyvät toimet tullaan huolellisesti ja osavasti hoidettua. Toimeksiantaja oli minulle ennestään vieras, joten sain tämän toimeksiannon itselleni KYAMK:n kautta.

10 CASE- TALOUSARVIO

Talousarviolla tarkoitetaan ennustetta siitä, miltä yrityksessä tietyn tulevaisuudenjakson ajan tulevat tulos ja käteisvarat näyttämään. Tilivuodeksi kerrallaan on kaikista helpoin tehdä talousarvio ja siihen tulee sisällyttää tiedot totaalisista arvioiduista kuluista ja tiedot totaalisista arvioidusta myynnistä. Tämän avulla voidaan nähdä, minkälainen tulos on tulossa jaksolle. Mikäli talousarviosta tulos eroaa, niin on tavallista, että jaetaan talousarvio pienempiin osiin, jotta voidaan seurata helpommin mikä on mennyt odotuksien vastaisesti. Tällöin talousarvio voidaan tehdä per tiliryhmä tai per kuukausi. (E-conomic 2002–2014.)

Laadin talousarvion teollisuusalan yritykselle A Oy. Yhdistin vuoden 2013 tilinpäätökset yritykseltä X, Y & Z Oy, näin sain yhdistetyn tilinpäätöksen. (Liite 1.) Tein talousarvion tuloslaskelman vuosille 2013–2016 aikaisemmin laatimastani yhdistetystä tilinpäätöksestä, jossa oli kaikki kolme yritystä yhdessä. Talousarviot ovat työn lopus-

sa liitteinä. Talousarviot on tehty toimeksiantajan toivomien ennusteiden mukaisesti. (Liite 2.)

Myöhemmässä vaiheessa laadin toimeksiantajalle vielä kassavirtalaskelmapohjan. Käytin epäsuoraa kassavirtalaskelman menetelmää ja taulukkoon laitoin kaavat, jotta toimeksiantaja tietää mistä mikäkin luku on tullut ja se automaattisesti muuttaa kassavirtalaskelmapohjan lukuja, kun siellä on kaavat pohjana. Sillä käytin epäsuoraa menetelmää, niin laskelmapohjan laadin vuosittaisena ja kaavoihin otin tiedot yrityksen tuloslaskelmasta ja taseesta. Ylempänä luvussa 7 on pohja, jonka mukaan tein toimeksiantajalle kassavirtalaskelmapohjan, joten tämän takia laskelma ei ole järkevää laittaa liitteeksi.

10.1 Talousarvio vuonna 2013

Vuodelle 2013 ei tullut mitään arvioituja ennusteita, sillä kun laskelmia laadittiin, elettiin jo vuotta 2014. Toimeksiantajan arvioimat ennusteet alkavat siis vuodelta 2014. Yhdistetyn tilinpäätöksen vuoden 2013 arvot on kuitenkin haluttu ottaa samaan taulukkoon mukaan, sillä näin muutoksia on helppo vertailla vuoden 2013 lähtötilanteen lukuihin. (Liite 2.)

10.2 Talousarvio vuonna 2014

Arvion mukaan laskelmissa nostettiin liikevaihtoa 20 prosenttia, 1,28 miljoonasta eurosta 1,54 miljoonaan €:oon. Henkilöstökuluja arvioitiin olevan viime vuoteen nähden 10 prosenttia vähemmän eli niitä laskettiin 676 000 €:sta 608 000 €:oon. Henkilöstökulujen muutokset on arvioitu olevan realistisia, vaikka vuotta 2014 on reilu puolet vain jäljellä. (Liite 2.)

Vuodesta 2013 tuloslaskelmasta nähdään, että tilikauden ostot ovat olleet melko pieniä liikevaihtoon nähden ja näin arvioitiin vuodesta 2014 lähtien niiden olevan 25 prosenttia liikevaihdosta, eli vuonna 2014 tilikauden ostot olivat noin 385 000 € vuoden 2014 1,54 miljoonan €:n liikevaihdosta. Arvioitiin myös, että suunnitelman mukaisia poistoja tehtiin aineellisista hyödykkeistä 10 prosenttia. Liiketoiminnan muita kuluja nostettiin 30 prosenttia edelliseen vuoteen nähden, 175 000 €:sta 228 000 €:oon. (Liite 2.)

10.3 Talousarvio vuonna 2015

Liikevaihtoa nostettiin taas 20 prosenttia, 1,54 miljoonasta €:sta 1,85 miljoonaan euroon. Tänä vuonna henkilöstökulujen arvioitiin laskevan 15 prosenttia viime vuoteen nähden eli 608 000 €:sta 517 000 €:oon. Henkilöstökulujen muutos on sen takia suurempi vuonna 2015, sillä vuonna 2015 toimeksiantajalla on koko vuosi aikaa tehdä henkilöstökuluihin muutoksia ja näin muutos voi olla isompi kuin vuonna 2014 tehtyyn talousarvioon. Ostojen arvioitiin olevan tänäkin vuonna 25 prosenttia liikevaihtoon nähden, 1,85 miljoonasta €:sta 462 000 €. Suunnitelman mukaisia poistoja laskettiin 10 prosenttia edellisestä vuodesta eli 60 000 €:sta 54 000 €:oon. Nostettiin 30 prosenttia liiketoiminnan muita kuluja vuoteen 2014 nähden 228 000 €:sta 296 000 euroon. (Liite 2.)

10.4 Talousarvio vuonna 2016

Talousarviossa ei enää vuonna 2016 tullut paljon muutoksia. Liikevaihdon arvioitiin nousevan tänäkin vuonna 20 prosenttia, 1,85 miljoonasta €:sta 2,22 miljoonaan €:oon. Henkilöstökulujen arvioitiin pysyvän samana kuin edellisenä vuonna, joten niihin ei tule enää tänä vuonna suuria muutoksia, laskua ei kovin paljon ainakaan tapahdu. On kuitenkin mahdollista, että yritys palkkaa lisää työntekijöitä liikevaihdon kasvaessa niin paljon vuoteen 2013 nähden. Liikevaihdosta 25 prosenttia arvioitiin olevan tilikauden ostoja eli 2,22 miljoonasta €:sta 555 000 €. Tänäkin vuonna nostettiin liiketoiminnan muita kuluja 30 prosenttia edelliseen vuoteen 2015 nähden, 296 000 €:sta 385 000 €:oon. (Liite 2.)

11 JOHTOPÄÄTÖKSET

Talousarviosta voidaan huomata, että yrityskauppa näyttää yrityksen talouden kannalta hyvältä, vaikkakin arviot ovat tietenkin suuntaa-antavia ja ennustettuja. Yritys pyrkii pääsemään jatkossa talousarvion lukuihin vuosien 2014–2016 aikana.

Varmasti suurimmat tilikauden voiton parantamiseen sisältyvät luvut liittyvät liikevaihdon 20 prosentin nostamiseen vuosina 2014–2016. Toinen asia mikä parantaa tilikauden voittoa ovat se, että henkilöstökuluihin yritys on tekemässä melko suuria muutoksia vuosien 2014 ja 2015 aikana, yhteensä siis 25 prosentin henkilöstökulujen laskua vuoteen 2013 nähden.

Kun tehdään henkilöstökuluihin muutoksia, tulee ottaa huomioon se, että työntekijöillä on eripituisia irtisanomisaikoja, mutta on silti katsottu, että henkilöstökuluihin ehditään tehdä vuonna 2014 ja 2015 muutoksia eli laskua. Samalla kun henkilöstöä irtisanoitaan, vaaditaan yritykseen jäävältä henkilöstöltä enemmän ja näin toimeksiantajan tulee pitää henkilöstöstä entistä parempaa huolta. Tulee muun muassa työterveyden ja mahdollisten henkilöstön kehityskeskustelujen ja työilmapiirin olla kunnossa. Liikevaihdon nosto on mahdollinen yrityskaupan avulla ja yritykseen tulevien uusien asiakkaiden avulla. Toimeksiantajayrityksen A ja yrityskaupan kohteena olevan yrityksen X:n avulla tulee lisää tuotteita/palveluita myyntiin asiakkaille ja näin yritys pystyy palvelemaan suurempaa asiakasjoukkoa.

Tutkimusta voidaan pitää luotettavana, sillä olen saanut käyttööni yrityksen X, Y & Z hyväksytyt tilinpäätökset vuodelta 2013, talousarvion arvioidut luvut ja toimet ovat olleet realistisia ja niistä olemme olleet toimeksiantajan kanssa samaa mieltä. Näin yritys voi talousarvion luvut saavuttaa, mikäli tekee tarpeeksi muun muassa henkilöstökulujen laskemiseen ja liikevaihdon nostamiseen liittyviä toimenpiteitä.

Tätä opinnäytetyötä pystyisi jatkamaan siten, että tarkasteltaisiin muun muassa miten talousarvio on käynyt toteen parin vuoden kuluttua. Opinnäytetyön tavoitteena oli laatia talousarvio yrityksen tilinpäätöksen pohjalta toimeksiantajalle. Talousarvio on annettu toimeksiantajalle Excel-tiedostona, jolla se myös laadittiin, taulukkoa on tällöin helppo muokata tilanteiden mukaan. Talousarvio onnistui kiireelliseen aikatauluun nähden hyvin ja toimeksiantaja oli siihen tyytyväinen. Toimeksiantajan yrityksellä on hyvät valmiudet ja mahdollisuudet saada yritys kasvamaan ja tuottamaan voittoa entistä enemmän yrityskaupan ja tulevien muutosten myötä.

LÄHTEET

Alhola, K., Koivikko, A., Räty, P. & Tuominen, O. 2002. Tilinpäätöksen suunnittelu – Yritysverotus ja yritysjärjestelyt. Helsinki: WSOY.

Asianajotoimisto Jari Sotka. 2013. Osakeyhtiöiden sulautumisesta 10/2013. Saatavissa: <http://www.jarisotka.fi/osakeyhtioiden-sulautumisesta-102013/> [viitattu 11.5.2014].

Asianajotoimisto Legistum Oy. Due Diligence. Saatavissa: <http://www.duediligence.fi/> [viitattu 24.5.2014].

Asianajotoimisto Lindblad. Due diligence tuo mielenrauhaa yrityskaupassa. Saatavissa: <http://www.lindblad.fi/due-diligence> [viitattu 24.5.2014].

Asianajotoimisto Lukander & Ruohola Oy. 2012. Yrityskaupassa syntyvät asiakirjat. Saatavissa: <http://www.llr.fi/artikkelit/yrityskaupat-ja-sukupolvenvaihdokset/yrityskaupassa-syntyvat-asiakirjat/> [viitattu 25.5.2014].

Comistar. 2014. Lakipalvelut. Saatavissa: <http://fi.comistar.com/palvelut/lakipalvelut/> [viitattu 13.5.2014].

E-conomic. 2002–2014. Mitä tarkoittaa Kassavirtalaskelma? Saatavissa: <http://www.e-conomic.fi/kirjanpito-ohjelma/sanakirja/kassavirtalaskelma> [viitattu 29.5.2014].

E-conomic. 2002–2014. Talousarvio – Mitä tarkoittaa Talousarvio? Saatavissa: <http://www.e-conomic.fi/kirjanpito-ohjelma/sanakirja/talousarvio> [viitattu 11.5.2014].

E-conomic. 2002–2014. Tase – Mitä tarkoittaa tase? Saatavissa: <http://www.e-conomic.fi/kirjanpito-ohjelma/sanakirja/tase> [viitattu 11.5.2014].

Finanssivalvonta. 2013. Tilinpäätös ja toimintakertomus. Saatavissa: http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Listayhtiolle/Tiedonantovelvollisuus/Saannollinen/Tilinpaatos_toimintakertomus/Pages/Default.aspx#.U4D5rnbb6y8 [viitattu 24.5.2014].

Ikäheimo, S., Lounasmeri, S. & Walden, R. 2009. Yrityksen laskentatoimi. 3., uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Immonen, R. 2011. Yritysjärjestelyt. Helsinki: Talentum Media Oy.

Katramo, M., Lauriala, J., Matinlauri, I., Niemelä, J., Svennas, K. & Wilkman, N. 2011. Yrityskauppa. Helsinki: WSOYpro Oy.

Lehtonen, R. 2002. Taloustiedolla tulosta. 8., uudistettu painos. Jyväskylä: Talentum Media Oy.

Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 2012. Hyvä tilinpäätöskäytäntö. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Leppiniemi, J. & Walden, R. 2009. Tilinpäätös- ja verosuunnittelu. 10., osin uudistettu painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2004. Tilinpäätösanalyysi. 2., tarkistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

OP-Pohjola-ryhmä. Yrityskaupan toteutus. Saatavissa:

<https://www.op.fi/op/yritysassiakkaat/yrityskayttajyy/omistajan-vaihdos/yrityskaupan-toteutus?id=73420&srcpl=8> [viitattu 29.5.2014].

Pohjola. 2014. Näin teet yrityskaupan. Saatavissa:

<https://www.pohjola.fi/pohjola/yritys--ja-yhteisoasiakkaat/yrityskaupat/nain-teet-yrityskaupan?id=329602&srcpl=3> [viitattu 20.5.2014].

Pohjola. 2014 Yrityskaupan rahoittaminen. Saatavissa:

<https://www.pohjola.fi/pohjola/yritys--ja-yhteisoasiakkaat/yrityskaupat/yrityskaupan-rahoittaminen?id=329603> [viitattu 29.5.2014].

Sanoma Media Finland Oy. Taloussanakirja: Goodwill. Saatavissa:

<http://www.taloussanomat.fi/porssi/sanakirja/termi/goodwill/> [viitattu 23.5.2014].

Suomen Yrittäjät. 2014. Rahoitus. Saatavissa: <http://www.yrittajat.fi/fi-fi/minustakoyrittaja/omistajan-ja-sukupolvenvaihdos/rahoitus/> [viitattu 29.5.2014].

Suomen Yrityskaupat Oy. 2014. Arvonmääritys. Saatavissa: <http://www.yrityskaupat.net/vinkit.php?sid=583> [viitattu 23.5.2014].

Villa, S. 2013. Henkilöyhtiöt ja osakeyhtiö. Helsinki: Talentum Media Oy.

Yrityssuomi.fi. Kassavirtalaskelmat. Saatavissa: <http://www.yrityssuomi.fi/fi/kassavirtalaskelmat> [viitattu 28.5.2014].

Yritys X, Y & Z Oy yhdistetty tilinpäätös 2013

Tuloslaskelma 1.1.2013-31.12.2013

	1.1.-31.12.2013
LIKEVAIHTO	1286004,67
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varaston vähennys (-) ja lisäys (+)	180,00
Liiketoiminnan muut tuotot	4221,04
Materiaalit ja palvelut	
Aineet, tarvikkeet, tavarat	
	Ostot tilikauden aikana -180970,25
	Varastojen muutos 10758,00
Ulkopuoliset palvelut	-64824,67
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-235036,92
Henkilöstökulut	
Palkat ja palkkiot	-676286,40
Henkilösivukulut	
	Eläkekulut -125263,58
	Muut henkilösivukulut -39088,48
Henkilöstökulut yhteensä	-840638,46
Poistot ja arvonalentumiset	
	Suunnitelman mukaiset poistot -21711,00
Liiketoiminnan muut kulut	-175543,88
LIKEVOITTO	17475,45
Rahoitustuotot ja kulut	
	Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista 3709,00
	Muut korko- ja rahoitustuotot 0,01
	Korkokulut ja muut rahoituskulut -26900,59
Rahoitustuotot ja kulut yhteensä	-23191,58
VOITTO ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	-5716,13
VOITTO ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	-5716,13
Tilinpäätössiirrot	
	Poistoeron muutos 611,00
Tuloverot	-394,47
Vähemmistöosuus	-121,56
TILIKAUDEN VOITTO	-5621,16

Tase 31.12.2013**31.12.2013**

VASTAAVAA	
PYSYVÄT VASTAAVAT	
Aineelliset hyödykkeet	608150,91
Sijoitukset	166114,72
PYSYVÄT VASTAAVAT	774265,63
VAIHTUVAT VASTAAVAT	
Vaihto-omaisuus	53014,00
Lyhytaikaiset saamiset	
Myyntisaamiset	194946,17
Saam. saman konsernin yrityksiltä	35982,88
Siirtosaamiset	19240,87
Lyhytaikaiset saamiset yht.	250169,92
Rahat ja pankkisaamiset	92,06
VAIHTUVAT VASTAAVAT	303275,98
VASTAAVAA	1077541,61
VASTATTAVAA	
OMA PÄÄOMA	
Osakepääoma	111829,40
Edellisten tilikausien voitto	139966,08
Tilikauden voitto	-5499,60
OMA PÄÄOMA	246295,88
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ	36746,00
VIERAS PÄÄOMA	
Pitkäaikainen	384665,86
Lyhytaikainen	
Lainat rahoituslaitoksilta	24000,00
Saadut ennakot	
Ostovelat	50841,86
Velat saman konsernin yrityksille	35982,88
Muut velat	77192,63
Siirtovelat	221816,5
Lyhytaikainen yht.	409833,87
VIERAS PÄÄOMA	794499,73
VASTATTAVAA	1077541,61

Yrityksen X, Y & Z Oy arvioitu tuloslaskelma vuosille
2013–2016

Tuloslaskelma 1.1.-31.12.2013-2016

	1.1.- 31.12.2016	1.1.- 31.12.2015	1.1.- 31.12.2014	1.1.- 31.12.2013
LIIKEVAIHTO	2222216,07	1851846,72	1543205,6	1286004,67
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varaston vähennys (-) ja lisäys (+)				180
Liiketoiminnan muut tuotot	5281,25	4401,04	4401,04	4221,04
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet, tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-555554,02	-462961,68	-385801,4	-180970,25
Varastojen muutos	15432,06	15432,06	15432,06	10758
Ulkopuoliset palvelut	-111110,8	-92592,34	-77160,28	-64824,67
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-651232,76	-540121,96	-447529,63	-235036,92
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-517359,1	-517359,1	-608657,76	-676286,4
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-87951,05	-87951,05	-91974,95	-125263,58
Muut henkilösivukulut	-25867,95	-25867,95	-27051,46	-39088,48
Henkilöstökulut yhteensä	-631178,1	-631178,1	-660055,53	-840638,46
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-54733,58	-54733,58	-60815,09	-21711
Liiketoiminnan muut kulut	-385669,9	-296669,16	-228207,04	-175543,88
LIIKEVOITTO	504682,97	333544,97	150999,36	17475,45
Rahoitustuotot ja kulut				
Tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksesta	4450,8	3709	3709	3709
Muut korko- ja rahoitustuotot	0,01	0,01	0,01	0,01
Korkokulut ja muut rahoituskulut	-32280,71	-26900,59	-26900,59	-26900,59
Rahoitustuotot ja kulut yhteensä	-27829,9	-23191,58	-23191,58	-23191,58
VOITTO ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	476853,07	331412,22	146143,52	-5716,13
VOITTO ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA	476853,07	331412,22	146143,52	-5716,13
Tilinpäätössiirrot				
Poistoeron muutos				

Tuloverot

-95370,61 -66282,44 -29228,7 -394,47

Vähemmistöosuus

-121,56

TILIKAUDEN

VOITTO

381482,46 265619,21 117404,26 -5621,16